

Våldsbrott och brottsoffer

Sammanfattning

Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden om våldsbrott och brottsoffer. Enligt utskottet ska regeringen överväga åtgärder för att göra det möjligt att skjuta upp eller låta bli att underrätta vårdnadshavare om förhör med barn som misstänks ha utsatts för brott, om en sådan underrättelse är till men för barnet.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, bl.a. med hänvisning till pågående arbeten.

I betänkandet finns 15 reservationer (M, SD, C, V, L, KD, -).

Behandlade förslag

Cirka 60 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Utskottets överväganden.....	8
Våldsbrott.....	8
Pepparsprej.....	15
Hedersrelaterat våld och förtryck	16
Tvångsäktenskap och könsstympning	25
Brottsoffer	33
Skadestånd.....	46
Motioner som bereds förenklat.....	50
Reservationer	51
1. Införande av en lex Lotta-lag, punkt 2 (C)	51
2. Stärkta insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 6 (M).....	51
3. Omhändertagande av unga, punkt 7 (M)	52
4. Förhör med barn under 15 år utan vårdnadshavares godkännande, punkt 9 (M, SD, -)	52
5. Utökat internationellt samarbete, punkt 10 (M, C, L, KD)	53
6. Förbättrade möjligheter att verka proaktivt, punkt 11 (M, C).....	54
7. Åtgärder för att motverka könsstympning, punkt 12 (M, C)	55
8. Anonymitet i rättsprocessen för offer för könsstympning, punkt 13 (M, C).....	55
9. Förbättra samordningen mellan myndigheter, punkt 14 (M, C, L, KD).....	56
10. Information till brottsoffer, punkt 16 (M, C, L, KD)	56
11. Stöd till målsägande och anhöriga vid permission och frigivning, punkt 17 (C).....	57
12. Stärkt brottsofferstöd till brottsoffer för våld i nära relationer, punkt 18 (C).....	58
13. Barn som brottsoffer, punkt 19 (V)	58
14. Skadestånd till brottsoffer, punkt 21 (C)	59
15. Automatisk utbetalning av skadestånd, punkt 22 (SD, KD, -).....	59
Särskilda yttranden	61
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 23 (M).....	61
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 23 (SD, -).....	61
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 23 (V)	61
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 23 (L).....	61
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 23 (KD).....	61
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	63
Motioner från allmänna motionstiden 2017/18	63
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	70

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Våldsbrott

1. Översyn av barnperspektivet vid utredningar av sexuella övergrepp mot barn

Riksdagen avslår motion
2017/18:1105 av Hans Hoff (S).

2. Införande av en lex Lotta-lag

Riksdagen avslår motion
2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 31.

Reservation 1 (C)

3. Utredning om utökade möjligheter att skydda utsatta kvinnor och barn

Riksdagen avslår motion
2017/18:3880 av Maria Stockhaus (M) yrkande 2.

Tillåta försäljning av pepparsprej

4. Pepparsprej

Riksdagen avslår motion
2017/18:1531 av Lars Beckman (M).

Hedersrelaterat våld och förtryck

5. Stöd till civilsamhället och informationssatsningar

Riksdagen avslår motion
2017/18:2060 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1 och 2.

6. Stärkta insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck

Riksdagen avslår motion
2017/18:3182 av Jessica Polfjärd m.fl. (M) yrkande 10.

Reservation 2 (M)

7. Omhändertagande av unga

Riksdagen avslår motion
2017/18:3736 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 5.

Reservation 3 (M)

8. Underrättelser till vårdnadshavare

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att överväga en möjlighet att skjuta upp eller underlåta att underrätta vårdnadshavare om

förhör med ett barn som misstänks ha utsatts för brott, om en sådan underrättelse är till men för barnet, och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3736 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 6.

9. Förhör med barn under 15 år utan vårdnadshavares godkännande

Riksdagen avslår motion
2017/18:3736 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 7.

Reservation 4 (M, SD, -)

Tvångsäktenskap och könsstympning

10. Utökat internationellt samarbete

Riksdagen avslår motion
2017/18:3189 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 6.

Reservation 5 (M, C, L, KD)

11. Förbättrade möjligheter att verka proaktivt

Riksdagen avslår motionerna
2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 39 och
2017/18:3736 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 11 och 12.

Reservation 6 (M, C)

12. Åtgärder för att motverka könsstympning

Riksdagen avslår motion
2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 44.

Reservation 7 (M, C)

13. Anonymitet i rättsprocessen för offer för könsstympning

Riksdagen avslår motion
2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 45.

Reservation 8 (M, C)

14. Förbättra samordningen mellan myndigheter

Riksdagen avslår motion
2017/18:3736 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 13.

Reservation 9 (M, C, L, KD)

15. Rutiner för stöd till personer som har gifts bort i andra länder

Riksdagen avslår motion
2017/18:3848 av Maria Stockhaus m.fl. (M) yrkande 3.

*Brottsoffer***16. Information till brottsoffer**

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 21 och

2017/18:3849 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 8.

Reservation 10 (M, C, L, KD)

17. Stöd till målsägande och anhöriga vid permission och frigivning

Riksdagen avslår motion

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 22.

Reservation 11 (C)

18. Stärkt brottsofferstöd till brottsoffer för våld i nära relationer

Riksdagen avslår motion

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 32.

Reservation 12 (C)

19. Barn som brottsoffer

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:419 av Christina Örnebjär (L) yrkandena 1 och 3 samt

2017/18:3605 av Linda Snecker m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 13 (V)

20. Skyddade personuppgifter

Riksdagen avslår motion

2017/18:1058 av Mathias Tegnér m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

*Skadestånd***21. Skadestånd till brottsoffer**

Riksdagen avslår motion

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 23.

Reservation 14 (C)

22. Automatisk utbetalning av skadestånd

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:206 av Said Abdu (L),

2017/18:2467 av Markus Wiechel (SD),

2017/18:2624 av Monica Haider och ClasGöran Carlsson (båda S),

2017/18:3060 av Richard Jomshof m.fl. (SD, -) yrkande 13 och

2017/18:3849 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 11.

Reservation 15 (SD, KD, -)

*Förenklad beredning***23. Motioner som bereds förenklat**

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 12 april 2018

På justitieutskottets vägnar

Tomas Tobé

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Tobé (M), Mats Pertoft (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Susanne Eberstein (S), Johan Hedin (C), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Roger Haddad (L), Linda Snecker (V), Andreas Carlson (KD), Lawen Redar (S), Sanne Lennström (S), Pål Jonson (M), Patrick Reslow (-) och Sultan Kayhan (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet 63 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2017/18. Yrkandena rör våldsbrott och brottsoffer och tar upp frågor om bl.a. våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, tvångsäktenskap och brottsoffer. Yrkandena återfinns i bilaga 1. Av dessa motionsyrkanden behandlas 30 förenklat eftersom riksdagen har behandlat samma eller i huvudsak samma frågor tidigare under valperioden. Dessa yrkanden finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Våldsbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en översyn av barnperspektivet vid utredningar av sexuella övergrepp mot barn, införande av en lex Lotta-lag och utredning om utökade möjligheter att skydda utsatta kvinnor och barn.

Jämför reservation 1 (C).

Motionerna

I motion 2017/18:1105 av Hans Hoff (S) framhålls behovet av en översyn av barnperspektivet vid utredningar om sexuella övergrepp mot barn. Motionären anför bl.a. att det är mycket svårt för barn att ange när i tiden saker har hänt. När ett misstänkt sexuellt övergrepp mot barn anmäls är det därför viktigt att det finns rätt kompetens inom alla delar av rättsväsendet, bl.a. i fråga om barns problem med tidsuppfattning.

I partimotion 2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 31 begärs att en lex Lotta-lag ska införas för att förhindra att myndigheters upprepade misstag leder till att kvinnor dödas av de män de är eller har varit i en nära relation med. Motionärerna anför att lagen ska tvinga myndigheterna att genomlysna vad som har gått fel när någon blir mördad på grund av våld i en nära relation.

I motion 2017/18:3880 av Maria Stockhaus (M) yrkande 2 framhålls att det behövs en utredning om utökade möjligheter att skydda utsatta kvinnor och barn, med uppdrag att föreslå konkreta åtgärder för att stärka skyddet för kvinnor som utsätts för våld av en partner eller före detta partner.

Bakgrund

Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid (skr. 2016/17:10)

I skrivelsen Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid (skr. 2016/17:10) redogör regeringen översiktligt för den jämställdhetspolitiska utvecklingen de senaste tio åren. Erfarenheter och effekter av den särskilda jämställdhetsstrategin 2007–2014 redovisas.

I skrivelsen presenterar regeringen också inriktningen och en ny delmålsstruktur för jämställdhetspolitiken. Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken ska även i fortsättningen vara att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Bland delmålen finns

målet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att kvinnor och män samt flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

I skrivelsen redogör regeringen även för sin avsikt och sina skäl för att inrätta en jämställdhetsmyndighet.

Skrivelsen omfattar en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Strategin inbegriper mål och insatsområden, en struktur för stöd och uppföljning och ett åtgärdsprogram med insatser för perioden 2017–2020.

Regeringen anser i skrivelsen att statens styrning av insatser mot mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål, bör följa en samlad nationell strategi under perioden 2017–2026. Strategin består av politiska målsättningar, en organisation för genomförande och ett system för uppföljning. Strategin började gälla den 1 januari 2017 (s. 110).

Utvecklingen av verksamheten bör enligt skrivelsen ha fyra målsättningar för att på sikt uppnå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Viktiga principer och prioriterade frågor som är gemensamma för samtliga målsättningar formuleras som utgångspunkter för strategin. Utgångspunkterna och målsättningarna ska genomsyra arbetet med att genomföra strategin samt ligga till grund för det uppföljningssystem med indikatorer som regeringen avser att ta fram (s. 111).

Regeringen bedömer att strategin bör bidra till att uppnå regeringens jämställdhetspolitiska delmål att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att kvinnor och män samt flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Strategins fyra politiska målsättningar är:

- ett utökad och verkningfullt förebyggande arbete mot våld
- förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn
- effektivare brottsbekämpning
- förbättrad kunskap och metodutveckling.

Utskottet har behandlat den ovannämnda skrivelsen i ett yttrande till arbetsmarknadsutskottet och uppgett följande (yttr. 2016/17:JuU6y).

Mäns våld mot kvinnor är ett allvarligt och omfattande samhällsproblem som orsakar stort fysiskt och psykiskt lidande. Det är den yttersta konsekvensen av den maktobalans som råder mellan kvinnor och män. Under många år har både ideell och offentlig verksamhet mot mäns våld mot kvinnor vuxit fram. Som regeringen påpekar är våldet trots detta ännu omfattande och kostsamt, framför allt för den enskilda kvinnan och flickan, men också för samhället. Förebyggande insatser är därför kostnadseffektiva såväl ur ett individuellt som ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Utskottet är positivt till regeringens ambition att främja utvecklingen av effektiva åtgärder för att förhindra både att våld utövas och att våld upprepas. Detta kräver ett bredare och mer konstruktivt engagemang av män och pojkar samt en uppgörelse med normer som rättfärdigar våld och begränsningar av kvinnors och flickors

handlingsutrymme och livsval. Som regeringen anför krävs det skarpare och mer träffsäkra åtgärder vad gäller skydd och brottsbekämpning. Enligt utskottet är strategins inriktning och det åtgärdsprogram som beskrivs i skrivelsen väl ägnat att bidra till att uppnå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Skrivelsen beslutades i riksdagen den 22 februari 2017 (rskr. 2016/17:150).

Jämställdhetsmyndigheten inrättades den 1 januari 2018. En av myndighetens uppgifter är att samordna den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Uppdrag till Socialstyrelsen att öka kunskapen om mäns våld mot kvinnor

Regeringen gav den 23 februari 2017 Socialstyrelsen i uppdrag att stödja genomförandet och uppföljningen av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. I uppdraget ingår att förbättra kunskapen om förekomsten av våld och insatserna på området samt kompetensstöd och metodutveckling för vård- och omsorgspersonal. Socialstyrelsen ska också genomföra en nationell kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck, barnåktenskap och tvångsåktenskap. Uppdraget till Socialstyrelsen syftar bl.a. till att specifikt förbättra kunskapen om förekomsten av mäns våld mot kvinnor och våldsrelaterade insatser inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården på kommunal respektive regional nivå. Socialstyrelsen ska göra en delredovisning av uppdraget senast den 30 mars 2018 och en slutredovisning senast den 31 mars 2020.

Återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld

Regeringen tillsatte i mars 2017 en särskild utredare för återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld (dir. 2017:26). Utredningen är en del i genomförandet av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Utredarens uppdrag är att analysera effekterna av insatserna samt föreslå hur arbetet med våldsutövare kan utvecklas och stärkas. Utredaren ska bl.a. kartlägga kunskap om verksamma metoder, analysera verksamheter som syftar till att förebygga att våld uppstår och upprepas, se över behov av stöd och vägledning för att utveckla återfallsförebyggande verksamhet samt lämna förslag på hur stödet kan utformas för att effektivisera arbetet. Utredaren ska också främja och stärka samverkan mellan och inom socialtjänsten, hälso- och sjukvården och rättsväsendets myndigheter. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juni 2018.

Utvärdera fridskränkningen

I Brottsförebyggande rådets (Brå) regleringsbrev för 2017 ges myndigheten följande uppdrag:

Grov kvinnofridskränkning – Lagstiftningen om grov kvinnofridskränkning infördes 1998 för att stärka det straffrättsliga skyddet för kvinnor som utsätts för systematiska övergrepp och kränkningar av en partner eller f.d. partner. Under den inledande perioden ökade antalet anmälda, uppklarade och lagförda brott, men sedan 2008 har såväl antalet anmälningar som antalet uppklarade brott och lagföringar minskat. Brå ska mot denna bakgrund studera utvecklingen av grov kvinnofridskränkning och analysera orsakerna till det minskade antalet anmälda, uppklarade och lagförda brott. I uppdraget ingår att belysa om utvecklingen kan ha påverkats av hur bestämmelsen tillämpas i olika delar av rättskedjan, användningen av andra närliggande brottsrubriceringar eller förändringar i anmälningbenägenheten eller den faktiska utsattheten för dessa brott. Brå ska även i möjligaste mån analysera om den observerade utvecklingen och orsakerna till utvecklingen även gäller grov fridskränkning. Brå ska därutöver analysera hur strafftiderna för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning har utvecklats, mot bakgrund av den straffskärpning som trädde i kraft 2013 (jfr bet. 2015/16:JuU18, mom. 10, rskr. 2015/16:196). Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2018.

Länsstyrelserna och Brottsförebyggande rådet

Länsstyrelserna ska enligt regleringsbrevet för 2017 arbeta i enlighet med målsättningarna i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och ta fram regionala strategier och handlingsplaner.

Regeringen gav i juni 2016 Brå i uppdrag att ta fram en kunskaps-sammanställning om polisiära metoder och arbetssätt för att förebygga upprepat våld mot vuxna och barn i nära relationer (Ju2014/04445/KRIM). I rapporten 2017:13 från november 2017 konstaterar Brå att det saknas forskning och utvärderingar om hur polisen ska arbeta förebyggande med våldsutövare. I rapporten redovisar Brå några polisiära metoder och arbetssätt, inklusive framgångsfaktorer, som kan användas i Polismyndighetens arbete för att förebygga upprepat partnervåld. I rapporten anges tre viktiga förutsättningar för ett effektivt polisiärt förebyggande arbete med fokus på våldsutövare: att det finns rutiner för samverkan, att det finns systematiskt samlad och tillgänglig information om kända våldsutövare samt att det finns utarbetade åtgärder och insatser. I rapporten beskriver Brå även tre utländska exempel på arbetssätt för att förebygga upprepat partnervåld. Samtliga arbetssätt bygger på samverkan där polisen är huvudaktör.

Kompetens inom rättsväsendet när det gäller våld i nära relationer och sexualbrott

Regeringen anför i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (skr. 2016/17:10 s. 147) att en viktig förutsättning för att utveckla arbetssätt och insatser är att de som i sitt yrke möter våldsutövare

och våldsutsatta har relevant kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

I utredningsbetänkandet Ett starkare skydd för den sexuella integriteten (SOU 2016:60 s. 34 f.) görs bedömningen att såväl Sveriges Domstolar som Åklagarmyndigheten har tillräckligt väl fungerande organisationer för att hantera ärenden om sexualbrott.

Domstolsakademin (som är en del av Domstolsverket) erbjuder utbildning för jurister inom Sveriges Domstolar. Av utbildningsprogrammet framgår att det finns kurser i bl.a. allmän straffrätt, men också fördjupande kurser om sexualbrott och våld i nära relationer. Domare har även möjlighet att delta i kurser som anordnas av externa företag.

Av Åklagarmyndighetens webbplats framgår att det vid myndigheten finns specialiståklagare som har särskild kompetens i fråga om vissa brottstyper, bl.a. övergrepp mot barn och våld i nära relationer. Åklagarmyndigheten anför i årsredovisningen för 2016 (s. 29 f.) att projektet Brott mot barn, våld i nära relation och sexualbrott mot vuxna och barn – ett utvecklat bästa arbetssätt har fortsatt under 2016. Projektet genomförs i nära samverkan med polisen. Det omfattar metoder och rutiner också för polisens arbete inom området. Åklagarnas metodstöd och rättsliga stöd har vidareutvecklats under året, bl.a. i fråga om handläggningen av kontaktförbud och brott mot barn. Det operativa arbetet med brott i nära relationer och sexualbrott bedrivs oftast i särskilda grupper och i nära samarbete med polisen. Grupperna leds ofta av en specialiståklagare med särskild utbildning och erfarenhet inom området. Diverse aktiviteter och utbildningar har vidare genomförts inom ramen för regionala och lokala samverkansgrupper och projektarbeten. Inom åklagarområdena finns också nätverk för de åklagare som arbetar med utredningar om brott i nära relationer, sexualbrott och brott mot barn. Avsikten är att nätverken ska fungera som forum för praktiskt erfarenhetsutbyte och metodutveckling.

Uppdrag för att förstärka förmågan att bekämpa sexualbrott mot barn

Regeringen gav i oktober 2016 Polismyndigheten i uppdrag att i nära samverkan med Åklagarmyndigheten identifiera och genomföra åtgärder för att förstärka och utveckla förmågan att upptäcka, utreda, förhindra och förebygga sexualbrott mot barn (Ju2016/06827/PO). Uppdraget ska redovisas senast den 15 april 2018.

Lex Lotta-lagstiftning

I januari 2012 trädde ändringar i lagen (2007:606) om utredningar avseende vissa dödsfall (prop. 2011/12:4, bet. 2011/12:SoU3, rskr. 2011/12:23) i kraft. De nya bestämmelserna innebar att utredningssystemet för barn som har avlidit med anledning av brott utvidgades till att avse även kvinnor eller män

som har avlidit med anledning av brott mot närstående. Bestämmelserna är könsneutrala i fråga om såväl gärningsman som offer.

Enligt 2 a § ska en utredning enligt lagen genomföras när ett brott har begåtts mot en kvinna eller en man av en närstående eller tidigare närstående person och kvinnan eller mannen har avlidit med anledning av brottet eller det annars finns särskilda skäl att utreda dödsfallet, och det finns särskild anledning att anta att dödsfallet har samband med något förhållande som har inneburit att kvinnan eller mannen varit i behov av skydd eller stöd och hjälp för att förändra sin situation. Syftet med utredningsverksamheten är att ge underlag för förslag till åtgärder som förebygger att barn far illa eller att kvinnor och män utsätts för våld eller andra övergrepp av närstående eller tidigare närstående personer (1 §).

Polismyndigheten och åklagare är enligt lagen i vissa fall skyldiga att lämna underrättelser till utredningsmyndigheten (4 §). Det finns även en uppgiftsskyldighet för bl.a. myndigheter som i sin verksamhet på något sätt har kommit i kontakt med den person vars dödsfall utreds (5–5 a §§). En utredning ska klarlägga samtliga förhållanden som har inneburit att den avlidna kvinnan eller mannen har varit i behov av skydd eller stöd och hjälp för att förändra sin situation och vilka åtgärder som har vidtagits eller hade kunnat vidtas för att skydda eller stödja och hjälpa henne eller honom (7 § andra stycket).

Av 1 § förordningen (2007:748) om utredningar avseende vissa dödsfall framgår att utredningar enligt lagen bedrivs av Socialstyrelsen. Socialstyrelsen ska vartannat år färdigställa en rapport om utredningsverksamheten (5 §). Rapporten ska överlämnas till regeringen senast den 31 januari året efter färdigställandet. Rapporten ska innehålla en redogörelse för verksamhetens omfattning, vilka slutsatser som utredningsverksamheten har gett upphov till samt eventuella förslag till åtgärder som förebygger att barn far illa eller kvinnor och män utsätts för våld eller andra övergrepp av närstående eller tidigare närstående personer (6 §). Under perioden 2016–2017 genomförde Socialstyrelsen 6 barnutredningar och 21 vuxenutredningar gällande 18 kvinnor och 3 män.

I en remiss som överlämnades till Lagrådet den 1 mars 2018 föreslår regeringen ändringar i lagen om utredningar avseende vissa dödsfall. Ändringarna syftar till att utredningsverksamheten ska bli mer effektiv och ändamålsenlig. Utredningsverksamheten ska enligt förslaget utökas till att omfatta fler fall än där barn eller vuxna avlidit. När det gäller vuxna ska fall där brottet utgör försök, förberedelse eller stämpling till mord eller dråp utredas om brottet har begåtts av en närstående eller tidigare närstående person. Statliga förvaltningsmyndigheter föreslås under vissa förutsättningar vara skyldiga att ställa experter till utredningsmyndighetens förfogande. Vidare föreslås att dessa myndigheter också bör genomföra tillsyn eller intern tillsyn av verksamhet som berörs av en utredning. Uppgifter om gärningspersonen ska kunna hämtas in i utredningar även när det gäller vuxna, och familjerådgivningen ska omfattas av uppgiftsskyldigheten enligt lagen. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019. Av

propositionsförteckningen för riksmötet 2017/18 (daterad den 16 januari 2018) framgår att regeringen har för avsikt att lämna en proposition senast den 12 april 2018.

I ett svar den 7 mars 2017 på en skriftlig fråga om regeringen avser att vidta åtgärder för att införa en lex Lotta-lagstiftning anförde justitie- och inrikesministern följande (Ju2017/02077/POL).

Att bekämpa mäns våld mot kvinnor är ett högt prioriterat område, inom vilket regeringen bedriver ett kraftfullt arbete. Det omfattar såväl lagstiftning som omfattande resursökningar till myndigheter och ideella organisationer som verkar på området. I november 2016 beslutade regeringen om en ny tioårig nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor, som började gälla den 1 januari i år. Med den nya strategin vill regeringen verka för en omorientering och främja utvecklingen inom området. Det framtida arbetet ska i högre grad inriktas mot att förebygga olika former av mäns våld mot kvinnor. Fokus sätts därför på mäns delaktighet och ansvar för att stoppa våldet. De samlade åtgärderna inom området omfattar över 900 miljoner kronor för perioden 2017–2020.

Regeringen ser positivt på förslaget att införa en lex Lotta-lagstiftning. Dödsfallsutredningar enligt lagen (2007:606) om utredningar avseende vissa dödsfall är ett viktigt redskap i arbetet för att förbättra samhällets stöd och skyddet för dem som är mest utsatta, framförallt kvinnor och barn. Mot bakgrund av signaler om att verksamheten inte har fungerat som det var tänkt ser vi nu över vilka lagändringar som behövs för att göra utredningsverksamheten mer effektiv och ändamålsenlig. Socialstyrelsen har vidare redan inlett ett samarbete med olika myndigheter som på olika sätt ska delta i utredningarna för att effektivisera och fördjupa dessa.

Vid Polismyndigheten pågår för närvarande en granskning av myndighetens hantering av det aktuella ärendet där en kvinna misshandlades så svårt att hon avled. Syftet är att se vilka lärdomar som kan dras och hur polisen kan undvika brister i hanteringen av den här typen av fall. Även Åklagarmyndighetens hantering av det aktuella ärendet är föremål för granskning. Granskningen genomförs av riksåklagaren.

För att förbättra skyddet för personer som förföljs eller trakasseras har en utredare haft i uppdrag att se över användandet av fotboja vid kontaktförbud. Bl.a. föreslås att möjligheten att använda fotboja för att övervaka ett kontaktförbud ska utökas. Förslagen är nu ute på remiss.

Sammanfattningsvis pågår ett omfattande arbete både i Regeringskansliet och hos myndigheterna för att förhindra att liknande tragiska händelser inträffar.

Tidigare utskottsbehandling

Vid beredningen av motioner från allmänna motionstiden 2013/14 (bet. 2013/14:JuU18 s. 12 f.) avstyrkte utskottet bl.a. ett motionsyrkande om att tillsätta en haverikommission varje gång en kvinna dödas genom våld i en nära relation. Utskottet hänvisade till att de ändringar av lagen om utredningar av vissa dödsfall som trädde i kraft den 1 januari 2012 medförde att utredningssystemet för barn som avlidit med anledning av brott utvidgades till att avse även kvinnor och män som avlidit med anledning av brott mot närstående. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2013/14:177).

Utskottets ställningstagande

Som regeringen framhåller i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor är det en viktig förutsättning för att utveckla arbetssätt och insatser att de personer som i sitt yrke möter våldsutövare och våldsutsatta har relevant kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. I motion 2017/18:1105 (S) begärs en översyn av barnperspektivet vid utredningar om sexuella övergrepp mot barn. Motionären framhåller vikten av att alla instanser inom rättsväsendet har rätt kompetens och ett barnperspektiv när de utreder sexuella brott mot barn. Som framgår ovan konstaterade Sexualbrottsutredningen att såväl Sveriges Domstolar som Åklagarmyndigheten har väl fungerande organisationer för att hantera ärenden som gäller sexualbrott. Dessutom utbildas rättsväsendets personal, bl.a. inom ramen för regionala och lokala samverkansgrupper och vid Domstolsakademien. Det finns specialiståklagare som har särskild kompetens i fråga om bl.a. övergrepp mot barn. Vidare har Polismyndigheten fått i uppdrag att i nära samverkan med Åklagarmyndigheten förstärka och utveckla förmågan att upptäcka, utreda, förhindra och förebygga sexualbrott mot barn. Utskottet anser därmed att de frågor som motionären tar upp är uppmärksammade och ser därför inte skäl för det tillkännagivande som efterfrågas. Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

Som framgår ovan utvidgades lagen (2007:606) om utredningar av vissa dödsfall i januari 2012 till att även avse kvinnor och män som avlidit med anledning av brott mot närstående. Regeringen har för avsikt att under våren lämna över förslag till riksdagen om ändringar i lagen. Ändringarna syftar till att utredningsverksamheten ska bli mer effektiv och ändamålsenlig. Mot den bakgrunden ser utskottet inte skäl för att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande som efterfrågas i motion 2017/18:3685 (C) yrkande 31 om att införa en lex Lotta-lag. Motionsyrkandet avstyrks.

Utskottet ser, mot bakgrund av det arbete som redovisats ovan, inte heller skäl att ställa sig bakom vad som efterfrågas i motion 2017/18:3880 (M) yrkande 2 om en utredning om ökade möjligheter att skydda utsatta kvinnor och barn. Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

Pepparsprej

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att tillåta försäljning av pepparsprej för personskydd.

Motionen

I motion 2017/18:1531 av Lars Beckman (M) yrkas att man bör överväga att tillåta försäljning av pepparsprej för personskydd i Sverige.

Bakgrund

För att inneha pepparsprej krävs tillstånd från Polismyndigheten (1 kap. 3 § e och 2 kap. 1–2 §§ vapenlagen [1996:67]). Bakgrunden är bl.a. att även om risken är liten att någon ska tillfogas allvarliga skador så har pepparsprej karaktär av vapen. Syftet är att under en begränsad tid fysiskt sätta en annan person ur spel, och även om sprejen i första hand är avsedd att användas i självförsvar har det visat sig att den även kommit till användning vid rån och liknande överfall (prop. 1995/96:52). En förutsättning för att meddela en privatperson tillstånd att inneha sådana anordningar är att det föreligger en särskild omständighet som medför ett synnerligt behov av anordningen för personligt skydd (2 kap. 5 § 3 vapenförordningen [1996:70]). Enligt vapenförordningen uppställs det vidare ett krav på att den som ansöker om tillstånd för att inneha pepparsprej ska visa att han eller hon kan hantera anordningen och ha kunskap om dess verkningar (2 kap. 3 § första stycket 5).

Utskottets ställningstagande

Pepparsprej omfattas av vapenlagens krav på tillstånd. Enligt utskottet är den gällande lagstiftningen, och dess prövning av behovet av pepparsprej för personligt skydd, väl avvägd och utskottet ser därför inte skäl att ställa sig bakom det tillkännagivande som efterfrågas i motion 2017/18:1531 (M). Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att överväga en möjlighet att skjuta upp eller underlåta att underrätta vårdnadshavare om förhör med ett barn som misstänks ha utsatts för brott, om en sådan underrättelse är till men för barnet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. stärkta insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck och om ökat stöd till civilsamhället.

Jämför reservation 2 (M), 3 (M) och 4 (M, SD, -).

Motionerna

I motion 2017/18:3182 av Jessica Polfjärd m.fl. (M) yrkande 10 framförs att det krävs stärkta insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck. Motionärerna anför bl.a. att det behövs en översyn av strafflagstiftningen, ökad kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck i relevanta yrkesgrupper och tydligare

information till nyanlända om vilka rättigheter och skyldigheter som gäller i Sverige.

I motion 2017/18:2060 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 begär motionären att det ska vidtas åtgärder för att öka informationen till personer som befinner sig i riskzonen för att utsättas för hedersrelaterad brottslighet. I yrkande 2 begär motionären att stödet till de delar av civilsamhället som arbetar mot hedersbrott ska utökas.

I motion 2017/18:3736 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att tydliggöra lagen så att polisen kan omhänderta unga i en hederskontext för att skydda dem eller för att säkerställa att den fortsatta utredningen inte försvåras. Motionärerna anför att ett visst stöd för ett ingripande och ett omhändertagande från polisen i en hederskontext ges i polislagen men att lagstiftningen upplevs som svårtolkad.

I samma motion yrkande 6 begär motionärerna att det ska finnas möjlighet för polisen att skjuta upp eller låta bli att underrätta vårdnadshavare om att ett förhör med ett barn ägt rum om det är till men för barnet. Motionärerna anför att om förhör hålls med ett barn som misstänks vara utsatt för hedersrelaterad brottslighet ska vårdnadshavare enligt lag underrättas så snart som möjligt, såvida det inte innebär att utredningen försvåras. Det innebär problem i de fall socialtjänsten inte har beslutat om att omedelbart omhänderta barnet med stöd av LVU i samband med förhöret. Det kan innebära osäkerhet för barnet som då är utlämnat till familjen. Av samma skäl bör det enligt motionärerna finnas en möjlighet att underlåta underrättelse om det finns en vag misstanke om att barnet far illa i hemmet, även om undersökningen måste läggas ned.

I samma motion yrkande 7 yrkas att polisen ska kunna höra barn som är under 15 år som vittnen även utan vårdnadshavares godkännande i vissa fall. Motionärerna anför att när ett barn under 15 år bevitnat hedersvåld måste vårdnadshavarna ge sitt godkännande för att polisen ska kunna genomföra ett förhör. Lagen är inte utformad med tanke på en hederskontext. Det måste enligt motionärerna finnas möjligheter för polisen att i vissa fall hålla ett förhör utan vårdnadshavarnas medgivande.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt 6 kap. 1 § föräldrabalken (FB) har barn rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Barn ska behandlas med aktning för sin person och egenart och får inte utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling.

Av 6 kap. 2 § FB framgår att ett barn står under vårdnad av båda föräldrarna eller en av dem, om inte rätten har anförtrott vårdnaden åt en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare. Vårdnaden om ett barn består till dess att barnet fyller 18 år. Den som har vårdnaden om ett barn har ett ansvar för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov enligt 1 § blir tillgodosedda. Barnets vårdnadshavare svarar även för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga

omständigheter samt ska bevaka att barnet får tillfredsställande försörjning och utbildning. I syfte att hindra att barnet orsakar skada för någon annan ska vårdnadshavaren vidare svara för att barnet står under uppsikt eller att andra lämpliga åtgärder vidtas.

När det gäller vårdnadens utövande har vårdnadshavaren rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter (6 kap. 11 § FB). Vårdnadshavaren ska i takt med barnets stigande ålder och utveckling ta allt större hänsyn till barnets synpunkter och önskemål.

Om någon som kan antas vara under arton år anträffas under förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande och allvarlig risk för hans eller hennes hälsa eller utveckling, får han eller hon tas om hand av en polisman för att genom dennes försorg skyndsamt överlämnas till sina föräldrar eller någon annan vårdnadshavare eller till socialnämnden (12 § polislagen [1984:387]). Vid bedömningen av risken för den unges hälsa eller utveckling ska det beaktas om man kan befara att den unge kan komma att utsättas för brott, involveras i brottslig verksamhet eller skadas genom något annat socialt nedbrytande beteende.

Enligt 2 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortad LVU, ska vård enligt lagen beslutas om det på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas. Beslut om vård meddelas av förvaltningsrätten efter ansökan av socialnämnden (4 § första stycket).

Det finns även en möjlighet till omedelbart omhändertagande. Av 6 § LVU framgår att socialnämnden får besluta att den som är under 20 år omedelbart ska omhändertas om det är sannolikt att den unge behöver beredas vård med stöd av lagen och rättsens beslut om vård inte kan avvaktas med hänsyn till risken för den unges hälsa eller utveckling eller till att den fortsatta utredningen allvarligt kan försvåras eller vidare åtgärder hindras. Om socialnämndens beslut om omhändertagande inte kan avvaktas får nämndens ordförande eller någon annan ledamot som nämnden har förordnat besluta om omhändertagande. Beslutet ska anmälas vid nämndens nästa sammanträde. När socialnämnden har ansökt om vård med stöd av lagen får även rätten besluta att den unge omedelbart ska omhändertas.

Under en förundersökning får enligt 23 kap. 6 § rättegångsbalken förhör hållas med var och en som kan antas lämna upplysningar av betydelse för utredningen. När den som hörs är under 15 år bör den som har vårdnaden om honom eller henne vara närvarande vid förhöret, om det kan ske utan men för utredningen (23 kap. 10 § sjätte stycket rättegångsbalken).

Åklagarmyndigheten har tagit fram en rättspromemoria som en vägledning för åklagare när det gäller några av de rättsliga och praktiska frågor som kan uppkomma i ärenden där barn är vittnen i brottmål: Barn som vittnen i brottmål – Konflikten mellan vårdnadshavarens bestämmanderätt och utredningsintresset (RättsPM 2014:3). Av promemorian framgår att om förhörspersonen är vuxen kallas denne vanligen till förhöret per brev eller telefon. Om

förhörspersonen är ett barn under 15 år kallas denne vanligen genom vårdnadshavaren. För att förhör ska kunna hållas med ett barn under 15 år krävs i praktiken oftast att vårdnadshavaren medverkar till att förhöret kommer till stånd och att barnet kallas till förhöret genom vårdnadshavaren. Att barnet kallas genom vårdnadshavaren gör att barnets rätt till sin vårdnadshavares stöd säkerställs och att frågan om vad som är förenligt med barnets bästa i den aktuella situationen uppmärksammas. Om kallelse genom vårdnadshavaren inte hörsammas eller av utredningsskäl bör undvikas uppkommer frågan om det finns förutsättningar att hämta barnet till förhör. I promemorian anförs följande (s. 5).

Enligt 23 kap. 7 § 4 st. RB och 6 § 2 st. förundersökningskungörelsen (1947:948) får ett vittne som nämnts hämtas till förhör endast om det föreligger skäl av särskild vikt för åtgärden. Reglerna om hämtning till förhör får tillämpas även på den som är under 15 år. Utrymmet för detta måste i praktiken anses vara mycket begränsat. Justitieombudsmannen, JO, har något berört frågan under vilka förutsättningar ett barn, som är målsägande eller vittne, kan hämtas till förhör, se bl.a. JO 1995/96 s. 89 (De rättsliga förutsättningarna för inställelse av ett barn för förhör och läkarundersökning under en brottsutredning utan vårdnadshavarens samtycke), JO 1996/97 s. 86 (En 15-årig elev har av uniformerad polispersonal hämtats i skolan för förhör i en brottsutredning) och JO 2001/02 s. 51 (En polismyndighets handläggning av en mordutredning med barn inblandade, det s.k. Kevinärendet).

När barnet självt har uppnått en tillräcklig ålder och mognad uppstår normalt inte några rättsliga problem av berört slag eftersom barnet då själv kan ta till vara sin rätt. I rättegångsbalken dras en tydlig gräns vid 15 år. Ett barn som har uppnått denna ålder är nämligen skyldigt att vittna under straffansvar.

Sammanfattningsvis anges bl.a. följande rekommendationer i promemorian (s. 9).

- Om barnet är under 15 år ställs kallelsen till barnets vårdnadshavare som därigenom också kommer att bli underrättad om att förhöret ska hållas. Vårdnadshavaren eller, om det finns två vårdnadshavare, vårdnadshavarna gemensamt avgör om ett barn under 15 år ska hörsamma en kallelse till förhör. Detta gäller även om vårdnadshavaren är misstänkt. En konsekvens av detta är att en av två vårdnadshavare kan förhindra ett förhör med barnet.
- Om barnet är 15 år eller äldre ställs kallelsen till barnet som då själv kommer att bestämma om det ska hörsamma kallelsen och därmed medverka under förundersökningen.
- Vårdnadshavaren eller, om det finns två vårdnadshavare, vårdnadshavarna gemensamt avgör om ett barn under 15 år redan under förundersökningen ska använda sin rätt enligt 36 kap. 3 § rättegångsbalken att avstå från att vittna när barnet är närstående till en part i målet. Detta gäller även om vårdnadshavaren är misstänkt. En konsekvens av detta är att en vårdnadshavare, genom åberopandet av 36 kap. 3 § rättegångsbalken,

ensam kan förhindra ett förhör med barnet även om den andra vårdnadshavaren skulle vara positiv till förhöret.

- Ett barn som är 15 år eller äldre bestämmer självständigt om det ska använda sig av sin rätt enligt 36 kap. 3 § rättegångsbalken att avstå från att vittna när barnet är närstående till en part i målet.

När en förundersökning har inletts eller återupptagits i fråga om ett brott som kan leda till fängelse och brottet har begåtts mot någon som är under 18 år, ska en särskild företrädare förordnas för barnet om en vårdnadshavare kan misstänkas för brottet eller om det kan befaras att en vårdnadshavare på grund av sitt förhållande till den som kan misstänkas för brottet inte kommer att ta till vara barnets rätt (1 § lagen [1999:997] om särskild företrädare för barn). Om barnet har två vårdnadshavare som inte är gifta eller bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden och sådana omständigheter som anges i 1 § endast finns i fråga om en av dem, ska den andra vårdnadshavaren förordnas att ensam ta till vara barnets rätt (2 §). Om det med hänsyn till vårdnadshavarnas förhållande till varandra eller till någon annan särskild omständighet får antas vara till barnets bästa ska dock en särskild företrädare utses.

Tanken är att den särskilda företrädaren i stället för barnets vårdnadshavare ska ta till vara barnets rätt under förundersökningen och rättegången (3 §). Det är åklagaren som ansöker hos tingsrätten om förordnande av en särskild företrädare (4 §). Om det kan antas vara nödvändigt för att barnets rätt ska kunna tas till vara får tingsrätten, utan att höra barnets vårdnadshavare, interimistiskt förordna en särskild företrädare (6 §). Åklagaren ska underrätta barnets vårdnadshavare om de utredningsåtgärder som vidtas i fråga om barnet sedan ett interimistiskt beslut har meddelats (7 §). Underrättelsen ska göras så snart det är möjligt utan men för utredningen.

Domstolen kan låta bli att expediera ett interimistiskt beslut som har fattats utan att barnets vårdnadshavare har hörts, till dess att det kan ske utan men för utredningen, dock längst fyra vardagar (2 a § förordningen [1999:998] om särskild företrädare för barn).

I förarbetena till lagen om särskild företrädare för barn ges uttryck för att ett barn som uppnått en ålder av 15 år, eller är i åldern däromkring, själv kan ta till vara sin rätt och således själv bestämma om eventuell medverkan i förhör (se prop. 1998/99:133 s. 28). En kallelse till förhör av ett barn som är målsägande behöver då inte heller ske genom vårdnadshavaren (se prop. 1998/99:133 s. 17).

En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor inbegriper även arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Den nationella strategin ska långsiktigt stärka regeringens arbete och prioritera förebyggande arbete.

Regeringen anför i den ovannämnda skrivelsen (s. 117) att våld mot kvinnor och flickor i nära relationer kan vara extrema yttringar av närståendes hedersnormer. Till sådana normer hör uppfattningen att en familjs rykte och anseende är avhängigt kvinnliga familjemedlemmars kyskhet och oskuld samt deras faktiska och påstådda beteende i förhållande till dessa ideal. Kontroll av kvinnor och flickor i hederns namn sträcker sig från begränsningar i vardagen i fråga om klädsel, umgänge och fysisk rörelsefrihet till styrning av val beträffande utbildning, jobb, äktenskap och skilsmässa. Även unga män kan bli gifta mot sin vilja. Hbtq-personer kan betraktas som hot mot familjens heder och utsätts för liknande kontroll, påtryckningar och våld. Flera män och kvinnor kan vara involverade i att planera, besluta, sanktionera och utöva hedersrelaterat våld och förtryck. Detta innebär bl.a. att enskilda familjemedlemmar kan uppleva en stark plikt att utföra, eller medverka till, våldshandlingar. Både kvinnor och män som försvarar den som är utsatt kan straffas för det och själva vara utsatta på olika sätt.

Det finns enligt regeringen en risk att hederstänkande underskattas och missförstås av personer som inte själva lever med hedersnormer. Exempelvis kan en hedersrelaterad konflikt mellan en ung kvinna och hennes föräldrar av utomstående tolkas som en för de flesta tonåringar typisk revolt mot föräldrarna. I genomförandet av strategin är det därför nödvändigt att genomgående beakta den betydelse hedersnormer kan ha för såväl våldsutövare som våldsutsatta.

Starkare skydd mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv

Regeringen gav i mars 2017 en särskild utredare i uppdrag att undersöka om det finns behov av åtgärder i syfte att säkerställa ett starkt skydd mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv (dir. 2017:25). Utredaren ska bl.a. analysera och ta ställning till hur möjligheten att erkänna utländska barnäktenskap ytterligare bör begränsas, undersöka i vilken utsträckning hedersmotiv beaktas av polis, åklagare och domstolar samt ta ställning till om det bör införas en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv i 29 kap. 2 § brottsbalken.

Av direktiven framgå bl.a. att Polismyndigheten har genomfört en översyn av sin verksamhet mot hedersrelaterade brott och tagit fram en handlingsplan för fortsatta åtgärder (Översyn av polisens verksamhet mot hedersrelaterad brottslighet, beslutad den 12 december 2016, dnr A.050.566/2016). Polismyndigheten avser att mot bakgrund av översynen vidta flera olika åtgärder i syfte att utveckla och höja kvaliteten i polisens arbetsmetoder och utredningsarbete. Utredningen har därför fått i uppdrag att följa det pågående utvecklingsarbetet inom Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten och, mot bakgrund av vad som i övrigt framkommer i utredningen, bedöma om det bör vidtas ytterligare åtgärder från myndigheternas eller regeringens sida för att öka förutsättningarna för lagföring.

I juni 2017 gav regeringen utredaren i tilläggsuppdrag att analysera och ta ställning till möjligheterna att införa mer effektiva verktyg för att förebygga och förhindra att personer med anknytning till Sverige tvingas ingå äktenskap eller könsstympas utomlands (dir. 2017:78).

Den del av uppdraget som avser erkännande av utländska barnäktenskap redovisades i ett delbetänkande i december 2017 (SOU 2017:96, Utvidgat hinder mot erkännande av utländska barnäktenskap). Av propositionsförteckningen för riksmötet 2017/18 (daterad den 16 januari 2018) framgår att regeringen har för avsikt att lämna en proposition senast i september 2018. Utredningsuppdraget ska slutredovisas senast den 1 september 2018.

Uppdrag till Socialstyrelsen m.fl.

Regeringen gav den 23 februari 2017 Socialstyrelsen i uppdrag att stödja genomförandet och uppföljningen av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. I uppdraget ingår att förbättra kunskapen om förekomsten av våld och insatserna på området samt kompetensstöd och metodutveckling för vård- och omsorgspersonal. Socialstyrelsen ska även genomföra en nationell kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck, barnäktenskap och tvångsäktenskap. Uppdraget ska delredovisas senast den 30 mars 2018 och slutredovisas senast den 31 mars 2020.

Vidare gav regeringen i februari 2017 Socialstyrelsen i uppdrag (S2017/01011/FST) att analysera socialtjänstens handläggning i ärenden som rör barn som kommer till Sverige och som uppges vara gifta. I uppdraget ingick att ta fram och sprida en förstärkt vägledning till kommunerna om handläggningen av dessa ärenden samt att ta fram och sprida information till barn som uppges vara gifta och deras närstående om gällande lagar och praxis, såsom förbud mot barn- och tvångsäktenskap, socialtjänstens uppdrag och barnens rätt till stöd och skydd. Den 30 november 2017 redovisade Socialstyrelsen uppdraget genom att överlämna en rapport till regeringen. Den förstärkta vägledningen och informationen till barn och närstående ska enligt planen publiceras i mars 2018.

Regeringen gav i april 2016 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor i uppdrag (S2016/02759/JÄM) att genomföra informationsinsatser om jämställdhet och hälsa för asylsökande och nyanlända barn och unga som bl.a. tar upp frågor om heder och självbestämmanderätt i frågor om sexualitet och relationer. Vidare har Länsstyrelsen i Östergötlands län sedan 2005 haft ett flertal nationella regeringsuppdrag med syfte att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Exempelvis har länsstyrelsen etablerat ett nationellt kompetensteam som bl.a. driver en nationell stödtelefon.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade i betänkande 2015/16:JuU18 (s. 45 f.) motionsyrkanden om en översyn av lagstiftningen i syfte att motverka hedersrelaterade brott

samt öka lagföringen av dem. Utskottet anförde att ett stort antal personer lever under hot från sina anhöriga på grund av en s.k. hederskultur. Samhället bör markera med kraft mot dessa brott. Individuella fri- och rättigheter är universella, och ingen inskränkning av dessa ska kunna rättfärdigas med kultur eller tradition. Den lagstiftning som anknyter till hedersrelaterade brott borde enligt utskottet därför ses över i syfte att motverka sådana brott och öka lagföringen av dem. Utskottet föreslog att riksdagen skulle tillkännage detta för regeringen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:196).

Utskottet behandlade frågor om kartläggning, uppföljning och statistik om hedersrelaterad brottslighet i betänkande 2016/17:JuU1 (s. 79 f.). Utskottet anförde bl.a. att det noterat att regeringen hade för avsikt att kartlägga omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck. Utskottet ville emellertid betona vikten av att detta sker skyndsamt eftersom frågan är av stor vikt. Regeringen borde därför enligt utskottet snarast kartlägga omfattningen av det hedersrelaterade våldet och hur utvecklingen ser ut över tid. Kartläggningen borde genomföras med de åtgärder som är mest ändamålsenliga för detta, t.ex. ett forskningsuppdrag eller en översyn av brottskodsystemet. Utskottet föreslog att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande till regeringen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:90).

Förra året behandlade utskottet motionsyrkanden om stärkta insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck (bet. 2016/17:JuU20 s. 16 f.). Då hänvisade utskottet till den ovannämnda utredningen om starkare skydd mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv (dir. 2017:25) och anförde att yrkandena därmed fick anses vara i vart fall delvis tillgodosedda. Utskottet avstyrkte de aktuella motionsyrkandena och riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2016/17:104).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan beslutade regeringen den 9 mars 2017 att tillsätta en särskild utredare som ska undersöka om det finns behov av åtgärder i syfte att säkerställa ett starkt skydd mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv. I juni 2017 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv. Utredaren ska bl.a. undersöka i vilken utsträckning hedersmotiv beaktas av polis, åklagare och domstolar samt ta ställning till om det i 29 kap. 2 § brottsbalken bör införas en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 september 2018. Utskottet anser att det yrkande som framförs i motion 2017/18:3182 (M) yrkande 10 om stärkta insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck därmed får anses vara i vart fall delvis tillgodosett, och motionsyrkandet avstyrks.

Utskottet ser, bl.a. mot bakgrund av det arbete som redovisats ovan, inte skäl att ställa sig bakom det som efterfrågas i motion 2017/18:2060 (SD) yrkande 1 om åtgärder för att öka informationen till personer som befinner sig i riskzonen för att utsättas för hedersrelaterad brottslighet eller i yrkande 2 om

ökat stöd till de delar av civilsamhället som arbetar mot hedersbrott. Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom det tillkännagivande om tydliggörande av polislagen som begärs i motion 2017/18:3736 (M) yrkande 5, varför yrkandet avstyrks.

Misstankar om brott mot barn är ofta svåra att utreda, inte minst när misstankarna riktar sig mot föräldrarna eller någon annan närstående. Som framgått finns i dag ett begränsat utrymme för att förhöra ett barn utan att underrätta vårdnadshavarna, i vart fall om barnet är under 15 år. Det är visserligen möjligt att, utan att höra vårdnadshavarna, interimistiskt förordna en särskild företrädare för barnet samt avvakta i högst fyra dagar med att expediera detta beslut. Åklagaren ska dock underrätta vårdnadshavaren om utredningsåtgärder som avser barnet så snart det är möjligt utan men för utredningen. Om socialtjänsten i ett sådant fall inte har beslutat om att omedelbart omhänderta barnet med stöd av LVU i samband med förhöret kommer barnet att återvända till familjen. Det finns då, inte minst i de fall det finns misstankar om att barnet är utsatt för hedersrelaterad brottslighet, en risk att informationen om förhöret försämrar hans eller hennes familjesituation. Enligt utskottet bör man därför överväga om det inte ska vara möjligt att skjuta upp att underrätta vårdnadshavarna om att ett förhör med ett barn genomförts i de fall en sådan underrättelse skulle vara till men för barnet. I de fall förundersökningen läggs ned bör man därvid även överväga en möjlighet att helt underlåta att underrätta vårdnadshavarna om förhöret. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen ge regeringen till känna. Därmed bifaller utskottet motion 2017/18:3736 (M) yrkande 6.

I motion 2017/18:3736 (M) yrkande 7 begärs att polisen ska kunna hålla vittnesförhör med barn som är under 15 år även utan vårdnadshavares godkännande i vissa fall. Utskottet konstaterar att det i vissa fall kan finnas en konflikt mellan vårdnadshavarens bestämmanderätt och utredningsintresset. Som framgått har Åklagarmyndigheten tagit fram rekommendationer för ärenden där barn är vittnen i brottmål. Vidare finns det t.ex. i de fall en kallelse till förhör genom vårdnadshavaren av utredningsskäl bör undvikas en möjlighet, om än mycket begränsad, att hämta barn till förhör. Dessutom har den ovannämnda utredningen fått i uppdrag att överväga om det bör vidtas ytterligare åtgärder från myndigheternas eller regeringens sida för att öka förutsättningarna för lagföring. Utredningen torde således ha möjlighet att även överväga frågan om i vilken utsträckning polisen ska kunna hålla vittnesförhör med barn utan att underrätta vårdnadshavare. Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att ställa sig bakom något sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar. Utskottet avstyrker således motionsyrkandet.

Tvångsäktenskap och könsstympning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. utökat internationellt samarbete och ytterligare åtgärder för att förhindra tvångsäktenskap och könsstympning.

Jämför reservation 5 (M, C, L, KD), 6 (M, C), 7 (M, C), 8 (M, C) och 9 (M, C, L, KD).

Motionerna

I motion 2017/18:3189 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om utökat internationellt samarbete mot tvångsäktenskap, barnäktenskap och andra former av hedersrelaterat förtryck med särskild internationell koppling.

I partimotion 2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 39 begärs att regeringen agerar för att införa en skyddslag som hindrar unga människor från att föras ut ur landet för tvångsgifte eller könsstympning. Motionärerna anför att en domstol, om det misstänks att en person ska giftas bort eller könsstympas, skyndsamt ska kunna fatta beslut om att man kan straffas om man antingen för en människa ut ur landet eller inte återför personen. Ett delmoment i denna skyddslag ska vara att ett barns pass tillfälligt ska kunna spärras så att resor till länder där det finns fara för att barnet gifts bort eller könsstympas ska kunna omöjliggöras.

I motion 2017/18:3736 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 11 begärs ett tillkännagivande om att införa möjligheter att verka proaktivt mot anhöriga till den som löper risk att giftas bort mot sin vilja, t.ex. genom föreläggande eller förbud av domstol. Motionärerna anför att i t.ex. Storbritannien kan domstolar utfärda förelägganden eller förbud till skydd för den som löper risk att giftas bort med tvång. Det kan exempelvis innebära att någon ska upphöra med hot och våld eller avslöja var ett offer befinner sig alternativt att en individ inte får föras utomlands eller att en bortförd individ ska föras tillbaka. Den som bryter mot ett föreläggande kan få olika typer av sanktioner, såsom vite eller fängelse.

I samma motion yrkande 12 begärs att socialnämnden eller någon annan myndighet ska kunna ta initiativ till att återkalla och omhänderta pass eller förhindra att pass utfärdas då det finns risk att ett barn gifts bort mot sin vilja. Motionärerna anför att detta avser de fall då det kan befaras att vårdnadshavarna till någon som är omhändertagen eller som vårdas enligt LVU har för avsikt att föra den unge ut ur landet. Frågan ska dock avgöras av en domstol.

I partimotion 2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 44 begärs att regeringen vidtar åtgärder för att utreda en lag som gör att vårdnadshavare som misslyckas med att skydda en flicka från könsstympning ska kunna straffas för det. I yrkande 45 begärs att man ska utreda frågan om att införa livslång

anonymitet i rättsprocessen för offer för könsstympning. Enligt motionärerna skulle detta få fler offer att våga anmäla.

I motion 2017/18:3736 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 13 påtalas vikten av att förbättra samordningen mellan svenska myndigheter vad gäller gränsöverskridande ärenden kopplade till hedersbrott som tvångsgifte. Motionärerna anser att ett uppdrag snarast bör ges till berörda myndigheter för att upparbeta rutiner för en effektiv samverkan.

I motion 2017/18:3848 av Maria Stockhaus m.fl. (M) yrkande 3 framhålls att Sverige, precis som bl.a. Storbritannien, bör ta fram rutiner för stöd till personer som förts till ett annat land och gifts bort mot sin vilja. Enligt motionärerna bör ambassaderna få ett tydligt uppdrag att bistå dessa personer så att de kan återvända till Sverige.

Bakgrund

Gällande rätt

Äktenskapstvång

Vid halvårsskiftet 2014 infördes brottet äktenskapstvång i brottsbalken (prop. 2013/14:208, bet. 2013/14:JuU30, rskr. 2013/14:263). Vid samma tillfälle togs möjligheten bort för personer under 18 år att få tillstånd att gifta sig.

Enligt 4 kap. 4 c § första stycket brottsbalken döms den som genom olaga tvång eller utnyttjande av någons utsatta situation förmår en person att ingå ett äktenskap som är giltigt i den stat där det ingås, i den stat enligt vars lag det ingås eller i en stat i vilken minst en av makarna är medborgare eller har hemvist för *äktenskapstvång* till fängelse i högst fyra år. Av andra stycket framgår att detsamma gäller den som på sätt som anges i första stycket förmår någon att ingå en äktenskapsliknande förbindelse, om den ingås enligt regler som gäller inom en grupp och som innebär att parterna betraktas som makar och anses ha rättigheter eller skyldigheter i förhållande till varandra och innefattar frågan om upplösning av förbindelsen. Den som genom vilseledande förmår en person att resa till en annan stat än den där han eller hon bor, i syfte att personen genom olaga tvång eller utnyttjande av hans eller hennes utsatta situation ska förmås att ingå ett sådant äktenskap eller en sådan äktenskapsliknande förbindelse som avses i 4 c §, döms enligt 4 kap. 4 d § brottsbalken för *vilseledande till tvångsäktenskapsresa* till fängelse i högst två år.

Äktenskapstvång är straffbart på försöks- och förberedelsestadiet. Även stämpling till äktenskapstvång är sedan den 1 juli 2016 straffbart (prop. 2015/16:113, bet. 2015/16:JuU16, rskr. 2015/16:234).

Könsstympning

Enligt 1 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor får ingrepp i de kvinnliga yttre könsorganen i syfte att stympa dessa eller åstadkomma andra bestående förändringar av dem (könsstympning) inte

utföras, oavsett om samtycke har lämnats till ingreppet eller inte. Den som bryter mot 1 § döms till fängelse i lägst två och högst sex år (2 §). Är brottet med hänsyn till omständigheterna mindre grovt, döms till fängelse i högst fyra år. Är brottet grovt, döms till fängelse i lägst fem och högst tio år. Könsstympning är straffbart på försöks- och förberedelsestadiet. Även stämpling till könsstympning och underlåtenhet att avslöja eller förhindra könsstympning är straffbart.

I 3 § första stycket anges ett uttryckligt undantag från kravet på dubbel straffbarhet. Detta innebär att könsstympning utgör ett brott som kan straffas enligt svensk lag också om ingreppet gjorts i en stat där detta är tillåtet. Också försök, förberedelse och stämpling till samt underlåtenhet att avslöja ett sådant brott är straffbart i Sverige, trots att kravet på dubbel straffbarhet inte är uppfyllt.

Enligt 10 kap. 21 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) hindrar inte hälso- och sjukvårdssekretess, socialtjänstsekretess och sekretess hos Barnombudsmannen att uppgifter som angår misstankar om vissa brott mot barn lämnas till en åklagarmyndighet eller Polismyndigheten. De brott som åsyftas är bl.a. brott som avses i lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor.

Bestämmelserna i 35 kap. 12 § offentlighets- och sekretesslagen avser att tillgodose det behov av sekretess hos domstol som finns i bl.a. vissa brottmål. Sekretess kan enligt den bestämmelsen gälla för uppgifter om en enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden som förekommer i mål om ansvar för vissa uppräknade brott, bl.a. sexualbrott och människohandel. Mål om könsstympning omfattas inte av uppräknningen. Med stöd av bestämmelsen kan det vara möjligt att i ett domslut hemlighålla t.ex. identiteten på en målsägande i ett sådant mål som omfattas av uppräknningen (jfr 43 kap. 8 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen).

Allmänt

När det gäller äktenskapstvång anför regeringen bl.a. i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (s. 114) att strategins tillämpningsområde omfattar alla former av fysiskt, psykiskt och sexuellt våld och hot om våld som riktas mot kvinnor och flickor. Däri inkluderas hedersrelaterat våld och förtryck med skiftande uttryck såsom könsstympning och tvångsäktenskap.

Åklagarmyndigheten överlämnade i juni 2016 rapporten Granskning av ärenden angående äktenskapstvång, försök och förberedelse därtill samt vilseledande till tvångsäktenskapsresa (Rapport ÅM-A 2016/0359) till regeringen. Rapporten omfattar samtliga vid Åklagarmyndigheten avslutade ärenden som inte har lett till åtal för äktenskapstvång, försök och förberedelse därtill samt vilseledande till tvångsäktenskapsresa. Enligt rapporten har nedläggningsbesluten motiverats med bevissvårigheter eller att det saknas anledning att anta att brott som hör under allmänt åtal har begåtts. Vid en

samlad bedömning framstår åklagarnas nedläggningsbeslut genomgående, med några få undantag, som riktiga, anför det i rapporten. Vidare anför att det har förekommit frekvent och överlag tillfredsställande samverkan mellan olika myndigheter. Denna samverkan har bestått i informationsutbyte och förhör med olika myndighetsföreträdare. Justitiedepartementet har informerat om att rapporten har lagts till handlingarna.

Uppdrag till Socialstyrelsen m.fl.

Regeringen gav den 23 februari 2017 Socialstyrelsen i uppdrag att stödja genomförandet och uppföljningen av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. I uppdraget ingår att förbättra kunskapen om förekomsten av våld och insatserna på området samt kompetensstöd och metodutveckling för vård- och omsorgspersonal. Socialstyrelsen ska även genomföra en nationell kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck, barnäktenskap och tvångsäktenskap. Uppdraget ska delredovisas senast den 30 mars 2018 och slutredovisas senast den 31 mars 2020.

Vidare gav regeringen i februari 2017 Socialstyrelsen i uppdrag (S2017/01011/FST) att analysera socialtjänstens handläggning i ärenden som rör barn som kommer till Sverige och som uppges vara gifta. I uppdraget ingick att ta fram och sprida en förstärkt vägledning till kommunerna om handläggningen av dessa ärenden samt att ta fram och sprida information till barn som uppges vara gifta och deras närstående om gällande lagar och praxis, såsom förbud mot barn- och tvångsäktenskap, socialtjänstens uppdrag och barnens rätt till stöd och skydd. Den 30 november 2017 redovisade Socialstyrelsen uppdraget genom att överlämna en rapport till regeringen. Den förstärkta vägledningen och informationen till barn och närstående ska enligt planen publiceras i mars 2018.

Regeringen gav i april 2016 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor i uppdrag (S2016/02759/JÄM) att genomföra informationsinsatser om jämställdhet och hälsa för asylsökande och nyanlända barn och unga som bl.a. tar upp frågor om heder och självbestämmanderätt i frågor om sexualitet och relationer. Vidare har Länsstyrelsen i Östergötlands län sedan 2005 haft ett flertal nationella regeringsuppdrag med syfte att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Exempelvis har länsstyrelsen etablerat ett nationellt kompetensteam som bl.a. driver en nationell stödtelefon.

Internationellt arbete

Agenda 2030

Den 25 september 2015 antog FN:s generalförsamling resolutionen Att förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling, med 17 globala mål som spänner över en bredd av samhällsutmaningar. Ett av målen är att uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt. I regeringens skrivelse

Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030 (skr. 2017/18:146), som överlämnades till riksdagen den 15 mars 2018, anförs bl.a. följande (s. 20).

Kvinnor och flickor i världen upplever fortfarande en skriande brist på rättigheter, representation och resurser. Även om viktiga globala framsteg har gjorts för jämställdhet och kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna återstår omfattande hinder inom alla samhällsområden. Könrelaterat våld, vilket innefattar våld i nära relationer, sexuellt våld, människohandel för sexuella ändamål samt skadliga sedvänjor som barn- och tvångsäktenskap, hedersrelaterat våld och förtryck och kvinnlig könsstympning, är ett globalt problem och ett allvarligt hinder för kvinnors och flickors åtnjutande av mänskliga rättigheter. En global uppskattning är att en tredjedel av alla kvinnor utsätts för våld under sin livstid. Många länder har idag lagar mot könsrelaterat våld, men efterlevnaden brister, ofta med straffrihet som följd.

Vad gäller regeringens arbete med politiken för global utveckling (PGU) under åren 2016–2017 inom ramen för Agenda 2030 och de globala målen anförs bl.a. följande (s. 21).

En uppföljning som utrikesförvaltningen gjort vittnar om ett intensivt genomförande av politiken som har satt avtryck både på internationell och regional nivå och på landnivå. Under sitt medlemskap i FN:s säkerhetsråd har Sverige gjort kvinnor, fred och säkerhet till en huvudprioritering. Sverige har också etablerat och uppmuntrat nätverk av kvinnliga medlare. Sverige har bidragit med både kvinnlig och manlig personal i FN-insatser och i insatser inom EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP) och driver fortlöpande att en större andel kvinnor bör delta i dessa insatser. Inom nedrustnings- och ickespridningsområdet verkar Sverige aktivt för att jämställdhetsperspektivet får genomslag i processer som rör internationell vapenkontroll, till exempel när det gäller FN:s vapenhandelsfördrag. Vidare har Sverige främjat insamlingen av könsuppdelad statistik och därigenom bidragit till att tydliggöra hur spridning av små och lätta vapen och väpnat våld särskilt påverkar kvinnor och flickor.

Sverige har intensifierat sitt arbete med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i takt med utmaningarna. Sverige arbetar normativt och operativt, inom EU, multilateralt och bilateralt, till exempel genom alliansbyggande, styrelseroller, utvecklingsamarbete och dialog, inklusive genom att initiera den globala rörelsen #SheDecides. På landnivå har arbetet bland annat bidragit till fler barnmorskor och bättre tillgång till sex- och samlevnadsundervisning, preventivmedel och säkra aborter. Sverige har kunnat intressera flera länder för den svenska sexköpslagstiftningen samt aktivt drivit på arbetet mot människohandel i internationella organisationer, bland annat genom den ambassadör mot människohandel som regeringen utsåg år 2016. Sverige har särskilt lyft behovet av att dels skydda kvinnor och flickor mot människohandel för sexuell exploatering, dels vidta åtgärder som tar sikte på att minska efterfrågan på människor att exploatera till exempel som gratis arbetskraft eller i prostitution.

Vidare framgår av skrivelsen (s. 23) att regeringen kommer att stärka och fördjupa arbetet för kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna, inklusive sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, kvinnors och flickors deltagande i fredsarbetet, kvinnors och flickors politiska

aktörskap och ekonomiska egenmakt samt frihet från alla former av våld. Under 2018 kommer en internationell jämställdhetskonferens att anordnas i Stockholm som syftar till att utbyta erfarenheter, metoder och verktyg för att stärka jämställdhetsarbetet och bidra till gemensamma lösningar på globala utmaningar. Regeringen kommer att ta fram en ny strategi inom utvecklingssamarbetet för global jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter 2018–2022. En viktig del av strategin kommer att vara stöd till kvinnorätsorganisationer men också stöd till stärkt jämställdhetsstatistik, forskning, metoder och arbetssätt, vilket enligt regeringen är en förutsättning för att stärka genomförandet och uppföljningen av Agenda 2030.

Regeringen anför även (s. 24) att arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter intensifieras i takt med utmaningarna, bl.a. genom att försvara alla individers rätt att bestämma över sin egen kropp, reproduktion och sexualitet utan diskriminering. Arbetet med att bekämpa påtvingade, tidiga äktenskap och barnäktenskap ska fortsätta, liksom arbetet med att förebygga sexuella trakasserier och med att öka tillgången till sex- och samlevnadsundervisning, rådgivning och lagliga och säkra aborter.

Europeiska unionen

Den 4 oktober 2017 antog Europaparlamentet en resolution om avskaffande av barnäktenskap, 2017/2663(RSP). Ett av skälen till utfärdandet anges vara att barnäktenskap är en form av tvångsäktenskap, eftersom barn – på grund av sin ålder – ofrånkomligen saknar förmågan att ge sitt fulla, fria och informerade samtycke till sitt äktenskap eller tidpunkten för detta. Det anges även att EU nyligen beslutade att underteckna Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (Istanbulkonventionen). Istanbulkonventionen betraktar tvångsäktenskap som en form av våld mot kvinnor och begär att gärningar som består i att tvinga ett barn att ingå äktenskap eller lura ett barn till ett annat land i syfte att tvinga barnet att ingå äktenskap ska straffbeläggas.

Enligt punkt 3 i resolutionen uppmanar Europaparlamentet EU och medlemsstaterna att sträva efter att uppnå målen för Agenda 2030 för hållbar utveckling, i syfte att mer effektivt bekämpa skadliga sedvänjor och ställa de ansvariga till svars. Parlamentet uppmanar EU och medlemsstaterna att samarbeta med UN Women, FN:s barnfond, UNFPA och andra partner för att uppmärksamma frågan om barnäktenskap, tidiga äktenskap och tvångsäktenskap genom att fokusera på kvinnors egenmakt, bl.a. genom utbildning, ekonomisk egenmakt och ökat deltagande i beslutsfattandet, och på skydd och främjande av mänskliga rättigheter för alla kvinnor och flickor, inbegripet sexuell och reproduktiv hälsa.

Starkare skydd mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv

Regeringen gav i mars 2017 en särskild utredare i uppdrag att undersöka om det finns behov av åtgärder i syfte att säkerställa ett starkt skydd mot

barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv (dir. 2017:25). Utredaren ska bl.a.

- analysera och ta ställning till hur möjligheten att erkänna utländska barnäktenskap ytterligare bör begränsas
- utvärdera tillämpningen av straffbestämmelserna om äktenskapstvång och vilseledande till tvångsäktenskapsresa
- undersöka i vilken utsträckning hedersmotiv beaktas av polis, åklagare och domstolar
- ta ställning till om det bör införas en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv i 29 kap. 2 § brottsbalken
- följa det pågående utvecklingsarbetet inom Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten och bedöma om det bör vidtas ytterligare åtgärder för att öka förutsättningarna för lagföring för brotten äktenskapstvång och vilseledande till tvångsäktenskapsresa
- undersöka hur samverkan mellan olika berörda myndigheter fungerar
- lämna förslag till nödvändiga författningsändringar.

I juni 2017 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv (dir. 2017:78). Utöver vad som framgår av redan beslutade kommittédirektiv ska utredaren

- analysera och ta ställning till möjligheterna att införa mer effektiva verktyg för att förebygga och förhindra att personer med anknytning till Sverige tvingas att ingå äktenskap eller könsstympas utomlands, såsom omhändertagande, återkallelse och spärr av pass samt utfärdande av reseförbud i skyddande syfte, liksom åtgärder för att framtvunga eller underlätta ett återförande till Sverige av de utsatta personerna
- analysera och ta ställning till hur samverkan mellan rättsväsendets myndigheter, socialtjänsten, skolan och utrikesförvaltningen i ärenden om tvångsäktenskap med internationella inslag kan utvecklas och arbetsmetodikerna förbättras
- analysera och ta ställning till hur arbetsmetodikerna kan förbättras och samverkan utvecklas mellan berörda aktörer i ärenden om könsstympning
- lämna nödvändiga författningsförslag eller förslag till andra åtgärder.

Den del av uppdraget som avser erkännande av utländska barnäktenskap redovisades i ett delbetänkande i december 2017 (SOU 2017:96 Utvidgat hinder mot erkännande av utländska barnäktenskap). Av propositionsförteckningen för riksmötet 2017/18 (daterad den 16 januari 2018) framgår att regeringen har för avsikt att lämna en proposition senast i september 2018. Utredningsuppdraget ska slutredovisas senast den 1 september 2018.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade motioner om äktenskapstvång i betänkande 2015/16:JuU18 s. 21 f. Utskottet noterade då att regeringen hade gett Åklagarmyndigheten i uppdrag att granska samtliga ärenden som anmälts till åklagare

som gällde äktenskapstvång, försök och förberedelse till brottet samt vilseledande till tvångsäktenskapsresa. Utskottet anförde att det är angeläget att lagstiftningen mot äktenskapstvång fungerar på ett effektivt sätt, välkomnade regeringens initiativ till att se över denna fråga och noterade att regeringen lämnat ett förslag om att stämpling till äktenskapstvång skulle kriminaliseras. Mot denna bakgrund ansåg utskottet inte att det fanns skäl till något tillkännagivande till regeringen. Motionerna avstyrktes.

Utskottet behandlade förra året motionsyrkanden om att utvärdera lagstiftningen mot tvångs- och barnäktenskap och om ytterligare åtgärder för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja (bet. 2016/17:JuU20 s. 20 f.). Utskottet anförde att det är angeläget att lagstiftningen mot tvångsäktenskap fungerar effektivt. Mot bakgrund bl.a. av att så få anmälningar har lett till åtal och fällande dom fanns det enligt utskottet anledning att utvärdera om 2014 års straffbestämmelser, liksom det senare införda stämplingsbrottet, har fått eller kan förväntas få avsedd effekt. Utskottet hänvisade dels till den ovannämnda utredningen om starkare skydd mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv (dir. 2017:25), dels till regeringens uppdrag till Socialstyrelsen att öka kunskapen om mäns våld mot kvinnor. Utskottet ansåg att motionsyrkandena om att utvärdera lagstiftningen mot tvångs- och barnäktenskap var i huvudsak tillgodosedda. Vad gällde yrkandena om ytterligare åtgärder för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja anförde utskottet att man inte ville föregripa det arbete som pågick och avstyrkte därför motionerna. Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2016/17:104).

Utskottets ställningstagande

Det är angeläget att lagstiftningen mot tvångsäktenskap och könsstympning fungerar effektivt. Utskottet är positivt till regeringens uppdrag till Socialstyrelsen att öka kunskapen om mäns våld mot kvinnor och att det i uppdraget ingår att genomföra en nationell kartläggning av bl.a. barnäktenskap och tvångsäktenskap.

Som framgått har regeringen gett Utredningen om starkare skydd mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv i uppdrag att utreda bl.a. frågor om tvångsäktenskap, könsstympning och åtgärder för att hindra att personer förs ur landet. Enligt utskottet bör detta arbete inte föregripas. Utskottet avstyrker därför motionerna 2017/18:3685 (C) yrkande 39, 44 och 45, 2017/18:3736 (M) yrkande 11, 12 och 13 samt 2017/18:3848 (M) yrkande 3.

Utskottet instämmer i vad motionärerna framför i motion 2017/18:3189 (M, C, L, KD) yrkande 6 om vikten av internationellt samarbete mot tvångsäktenskap, barnäktenskap och andra former av hedersrelaterat förtryck med särskild internationell koppling. Som framgått är ett av målen för politiken för global utveckling inom ramen för Agenda 2030 att uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt. Detta innebär bl.a. ett internationellt arbete

mot tvångsåktenskap och barnåktenskap. Mot denna bakgrund finns det enligt utskottet inte skäl för riksdagen att ta ett sådant initiativ som motionärerna efterfrågar. Motionsyrkandet avstyrks därför.

Brottsoffer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. information till brottsoffer, skyddade personuppgifter och stärkt brottsofferstöd till offer för våld i nära relationer

Jämför reservation 10 (M, C, L, KD), 11 (C), 12 (C) och 13 (V).

Motionerna

I motion 2017/18:3849 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 8 framhålls vikten av strukturerad och anpassad information till brottsoffer. Motionärerna anför att resultatet från Brottsoffermyndighetens kartläggning av brottsutsatts behov av stöd under brottmålsprocessen, som presenterades i maj 2017, visar att brottsoffer haft svårt att ta till sig information och att de upplevt att de inte fick den information som de behövde vid det aktuella tillfället. I efterhand har det dock visat sig att de fått informationen, men i en standardiserad form.

I partimotion 2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 21 begärs ett tillkännagivande om att skapa ett starkare brottsofferperspektiv i hela rättsväsendet, bl.a. genom ökad rätt till information för brottsoffer.

I samma motion yrkande 22 begärs att man ska se över hur de som har utsatts för grova brott och efterlevande till personer som har mördats kan få stöd när gärningsmannen får permissioner eller frigges. Motionärerna anför att gärningsmannens permissioner eller frigivning kan innebära mycket oro och i vissa fall rädsla. Trots detta får brottsoffer ofta inte reda på när en gärningsman frigges eller får permission.

I yrkande 32 framhålls vikten av att verka för ett stärkt brottsofferstöd för offer för våld i nära relationer. Motionärerna anför att det kan vara svårt för ett brottsoffer att ta steget att polisanmäla våld i en nära relation, och för att de som polisanmäler ska kunna känna sig trygga ska anmälaren få brottsofferstöd inom ett dygn från polisanmälan. I vissa fall tar polisens brottsoffersektion, vittnesskyddet, hand om skyddsbehovet, och enligt motionärerna skulle skyddet kunna öka om denna sektion också tar över delar av socialtjänstens ansvar.

I motion 2017/18:3605 av Linda Snecker m.fl. (V) yrkande 1 begärs att regeringen ska utreda hur barns specifika behov kopplade till förundersökningar, rättsprocesser och stöd- och skyddsåtgärder m.m. bättre kan tillgodoses och föreslå förbättringsåtgärder på området.

I motion 2017/18:419 av Christina Örnebjär (L) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om behovet av ett uppdrag om att göra kunskap tillgänglig kring svenska medborgares mönster och utbredning inom handel och sexuellt utnyttjande av barn, såväl nationellt som internationellt. I yrkande 3 begärs att Sverige ska placera barnrättsbevakare på strategiskt viktiga ambassader. Motionären anför att barnrättsbevakarna bör vara tjänstemän med barnrättskompetens och ha ett uppdrag att bl.a. stimulera samarbete och samverkan mellan barnrättsorganisationer och andra aktörer inom området, bistå den svenska ambassaden med regional kunskap om barns situation i landet där de verkar samt lyfta fram och sprida den kunskap Sverige har på barnrättsområdet.

I motion 2017/18:1058 av Mathias Tegnér m.fl. (S) yrkande 1 begärs en översyn av behovet av kriminalisering av offentliggörande av skyddade personuppgifter. Motionärerna anför bl.a. att det inte är tillåtet för myndigheter att offentliggöra skyddade personuppgifter men att det inte finns något förbud för andra att göra det. I samma motion yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att se över behovet av åtgärder för att underlätta för personer med skyddade personuppgifter. Motionärerna anför att för många av dessa personer medför de skyddade personuppgifterna praktiska komplikationer i vardagslivet, t.ex. gällande postutdelning, skolgång och sjukvård.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 5 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:453) framgår att det till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Vidare ansvarar socialnämnden för att ett barn som utsatts för brott och barnets närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvarar för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

Det finns en långtgående informationsskyldighet gentemot ett brottsoffer. Detta regleras bl.a. i förundersökningskungörelsen (1947:948). Exempelvis ska brottsoffret informeras om rätten till målsägandebiträde och stödperson, möjligheterna att begära skadestånd och få ersättning enligt brottsskadelagen samt möjligheten att ansöka om rättshjälp och kontaktförbud (13 a §). Enligt 13 b § ska brottsoffret så snart som möjligt tillfrågas om han eller hon vill bli underrättad om beslut om att en förundersökning inte ska inledas eller att en inledd förundersökning har lagts ned, beslut om att åtal inte ska väckas, tidpunkt och plats för sammanträden i rätten och en dom eller ett slutligt beslut i målet. Vidare ska brottsoffret informeras när en gripnen, anhållen eller häktad misstänkt person avviker eller om frihetsberövandet hävs (13 c §).

Vid brott mot person har målsäganden, enligt 35 § fängelseförordningen (2010:2010), rätt att tillfrågas om han eller hon vill få viss information om en person som tagits in på en anstalt. Informationen ska förmedlas av Kriminalvården, och den handlar om på vilken anstalt den intagna är placerad och om den intagna förflyttas samt får permission eller friges. En målsägande kan också ha rätt att bli informerad om den intagna rymmer, fritas eller uteblir efter en permission. Målsägandens rätt till information gäller inte i vissa fall, t.ex. om en underrättelse kan befaras medföra fara för den intagnas liv eller hälsa.

Enligt 36 § ska en underrättelse enligt 35 § lämnas i lämplig tid och utformas med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. I Brottsoffermyndighetens rapport Förslag om bättre digitalt bemötande av brottsutsatta anges följande (s. 17).

Vanligtvis kommunicerar Kriminalvården med målsäganden via post eller telefon. Information skickas också via e-post, sms och fax, om det är säkerställt att mottagaren verkligen är målsäganden. Vid ett sådant utskick får informationen inte innehålla känsliga uppgifter om den dömda. Om en intagen avviker underrättas målsäganden omgående och det kan då bli frågan om att använda ett snabbare sätt att kommunicera än annars, till exempel telefon i stället för post. Vid allvarliga fall kan Kriminalvården dessutom behöva samverka med Polismyndigheten för att på så vis snabbt kunna underrätta målsäganden.

Stöd till brottsoffer

Den nationella samordnaren mot våld i nära relationer lämnade i juni 2014 betänkandet Våld i nära relationer – En folkhälsofråga (SOU 2014:49). Betänkandet innehåller förslag om lagändringar och uppdrag. Det innehåller också ett stort antal förslag, råd och uppmaningar riktade till beslutsfattare och alla andra i samhällets olika verksamheter.

Av information på regeringens webbplats framgår att regeringen vidtagit bl.a. följande åtgärder som är kopplade till utredarens ovannämnda förslag.

- Polismyndigheten och Socialstyrelsen har fått i uppdrag att bistå våldutsatta med att hämta personliga tillhörigheter i hemmet.
- Ett nationellt kunskapscentrum om våld och övergrepp mot barn har inrättats vid Linköpings universitet.
- Socialstyrelsen har fått i uppdrag att utvärdera försöksverksamheter med rutinfrågor om våldutsatthet i hälso- och sjukvård och socialtjänst.
- Socialstyrelsen har fått i uppdrag att vidareutveckla och stödja införandet av verksamma metoder i socialtjänsten för att arbeta med våldsutövare. Det inkluderar differentiering av metoder utifrån behov.
- Socialstyrelsen ska också vidareutveckla och stödja införandet av metoder i socialtjänstens arbete när det gäller barn som utsätts eller riskerar att utsättas för våld i familjen.

- Polismyndigheten har fått i uppdrag att redovisa hur den arbetar med transnationella ärenden där det finns misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck, äktenskap mot den egna viljan eller barnäktenskap.
- En ny ANDT-strategi (alkohol, narkotika, droger och tobak) har tagits fram som på ett tydligare sätt inkluderar våld i nära relationer och det samband som finns mellan sådant våld och användningen av alkohol och narkotika.
- Brottsförebyggande rådet har fått i uppdrag att ta fram en kunskaps-sammanställning om polisiära metoder och arbetssätt för att förebygga upprepat våld mot vuxna och barn i nära relationer.
- En ändring har gjorts i 4 a § förordningen (1988:691) om kontaktförbud, som innebär att socialnämnden genast ska underrättas vid beslut om kontaktförbud, inte endast när den mot vilken beslutet avses gälla eller den som förbudet avses skydda har gemensamma barn under 18 år, utan även när någon av dem bor tillsammans med barn under 18 år eller när barn under 18 år har umgänge med någon av dem.

Regeringen har genomfört eller på annat sätt tagit om hand närmare 30 av de 52 förslagen i utredningsbetänkandet och avser inte att gå vidare med övriga förslag (prop. 2017/18:86 s. 15). Justitiedepartementet har lämnat information om att beredningen av betänkandet är avslutad.

Barn som brottsoffer

Förundersökningskungörelsen

Enligt 2 a § förundersökningskungörelsen ska en förundersökning där målsäganden vid tiden för anmälan inte fyllt 18 år bedrivas särskilt skyndsamt, om brottet riktats mot målsägandens liv, hälsa, frihet eller frid och det för brottet är föreskrivet fängelse i mer än sex månader. Förundersökningen ska vara avslutad och beslut fattat i åtalsfrågan så snart det kan ske och inom tre månader efter den tidpunkt då det finns någon som är skäligen misstänkt för brottet. Tidsfristen får överskridas endast om det är motiverat med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter.

Barnkonventionen

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989. Sverige var ett av de första länderna att ratificera den. Konventionen trädde i kraft den 2 september 1990.

I artikel 3 stadgas att barnets bästa alltid ska komma i första rummet vid alla beslut som rör barn. Enligt artikel 12 har ett barn rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som rör det. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad. För detta ändamål ska barnet särskilt ges möjlighet att höras, antingen direkt eller genom företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med den nationella lagstiftningens procedurregler, i alla domstolsärenden och administrativa förfaranden som rör barnet. Vidare har barn rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld och mot vanvård eller

utnyttjande av föräldrar och andra vårdnadshavare (artikel 19). Barn har även rätt att skyddas mot alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp (artikel 34). Barn som blivit offer för vanvård, utnyttjande, försummelse, tortyr, väpnade konflikter eller annan omänsklig behandling har rätt till rehabilitering och social återanpassning (artikel 39).

I mars 2016 överlämnade Barnrättighetsutredningen ett utredningsbetänkande om hur FN:s barnkonvention kan göras till svensk lag (SOU 2016:19). Utredaren föreslog också ett kunskapslyft om konventionens praktiska tillämpning i förhållande till olika verksamheter. Regeringen beslutade i juli 2017 om en lagrådsremiss med förslag om inkorporering av barnkonventionen. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2020. Den 20 mars 2018 överlämnade regeringen propositionen 2017/18:186 Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter till riksdagen.

Barnahus

På uppdrag av regeringen har Rikspolisstyrelsen i samverkan med Åklagarmyndigheten, Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen tagit fram nationella riktlinjer för samverkan kring barn som misstänks vara utsatta för brott (Delredovisning av regeringsuppdrag avseende gemensamma nationella riktlinjer kring barn som misstänks vara utsatta för brott och kriterier för landets barnahus, POA-428-6530/08). Syftet med riktlinjerna är att säkerställa att samverkan mellan berörda myndigheter vid utredningar om barn sker på ett effektivt och rättssäkert sätt med ett konsekvent barnperspektiv. Enligt riktlinjerna ska arbete med brottsutsatta barn främst ske i s.k. barnahus, men även på orter där sådana saknas ska samverkan ske. Förfarandet för när barn hörs under förundersökningen ska präglas av ett konsekvent barnperspektiv. Målgrupp för samverkan är barn som misstänks vara utsatta för misshandel och andra våldsbrott, sexualbrott eller brott mot förbud mot könsstympning av kvinnor. I målgruppen ingår även barn som lever med våld i familjen (vittnen till våld). När det bedöms vara lämpligt bör samverkan även omfatta barn som är förövare av sexualbrott.

Polisen arbetar därför enligt särskilda metoder när offret är ett barn. Förhör hålls av särskilt utbildad personal antingen i barnahus eller i speciellt inredda förhörssrum för barn hos polisen för att barnet ska slippa besöka olika inrättningar och upprepa sin historia. Videoförhör används för att barnet inte ska behöva närvara vid rättegången (prop. 2012/13:111 s. 93). Av skrivelsen Handlingsplan 2016–2018 till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp (skr. 2015/16:192) framgår att det i dagsläget finns barnahus på fler än 30 orter i Sverige.

Efter förslag från utskottet uppmanade riksdagen i ett tillkännagivande under våren 2014 regeringen att stimulera myndigheternas arbete med att inrätta fler barnahus (bet. 2013/14:JuU18, rskr. 2013/14:177). Regeringen anför i skrivelse 2016/17:75 (s. 15) att flera nya barnahus har etablerats sedan tillkännagivandet beslutades, och barnahus finns för närvarande i alla län utom Norrbotten, Jämtland och Halland. Verksamheten omfattar redan i dag barn

upp till 18 år, och den har vid flera tillfällen varit föremål för översyn. Vidare har ett nationellt kunskapscentrum – Barnafrid – inrättats vid Linköpings universitet. De åtgärder som tas upp i tillkännagivandet är därmed redan omhändertagna, och regeringen avser att lägga skrivelsen till handlingarna i denna del. Regeringen anför vidare i skrivelse 2017/18:75 (s. 10 f.) att regeringen den 11 januari 2018 beslutade att ge Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt kunskapscentrum) i uppdrag att utvärdera barnahusverksamheterna i Sverige (S2018/00212/FST). Vidare konstaterar regeringen att de åtgärder som tas upp i tillkännagivandet därmed är omhändertagna, och den 13 december 2017 beslutade regeringen att lägga punkten till handlingarna. Punkten är slutbehandlad.

Bemötande av och information till brottsoffer

Tilkännagivande

Riksdagen uppmanade i ett tillkännagivande i december 2015 regeringen att återkomma till riksdagen med en redogörelse för vilka åtgärder som vidtagits för att förbättra brottsutredningen, uppföljningen och återkopplingen till brottsoffer (bet. 2015/16:JuU1, rskr. 2015/16:106).

I regeringens skrivelse 2016/17:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2016 anförde regeringen följande med anledning av det ovannämnda tillkännagivandet.

Som ett led i arbetet med att genomföra EU:s brottsofferdirektiv beslutade regeringen hösten 2015 om vissa ändringar i förundersökningskungörelsen (1947:948). Ändringarna innebär bl.a. stärkt informationsskyldighet till målsäganden generellt under förundersökningen, t.ex. med information om den fortsatta handläggningen av ärendet.

Den 19 maj 2016 gav regeringen Brottsoffermyndigheten i uppdrag att kartlägga brottsutsattas behov av stöd under brottmålsprocessen och analysera i vad mån dessa behov kan tillgodoses genom digitaliseringens möjligheter. Uppdraget ska redovisas den 31 maj 2017. Polismyndigheten har fattat ett antal beslut om hur utredningsverksamheten ska utvecklas och förbättras. Regeringen avser att följa upp hur dessa beslut omsätts i verksamheten och har därför i regleringsbrevet för 2017 gett Polismyndigheten i uppdrag att redovisa vilka konkreta förändringar i verksamheten som besluten syftar till, hur långt myndigheten har kommit i genomförandet av besluten och hur myndigheten säkerställer att besluten fullt ut genomförs. Redovisningen ska lämnas till regeringen senast den 10 oktober 2017. Punkten är slutbehandlad.

I ett yttrande till konstitutionsutskottet i samband med beredningen av regeringens skrivelse anförde justitieutskottet bl.a. följande (2016/17:JuU8y s. 14).

Tilkännagivandet om att förbättra brottsutredningen, uppföljningen och återkopplingen till brottsoffer (rskr. 2015/16:106) redovisas som slutbehandlad, mot bakgrund av ändringar i förundersökningskungörelsen, ett uppdrag till Brottsoffermyndigheten (Brom) om att kartlägga brottsutsattas behov av stöd samt ett uppdrag till Polismyndigheten i regleringsbrevet för 2017 om att bl.a. redovisa hur tidigare beslut om att

utredningsverksamheten ska utvecklas och förbättras har genomförts. Enligt utskottets mening är dessa åtgärder inte tillräckliga för att tillkännagivandet ska kunna anses vara slutbehandlat, särskilt inte med tanke på att uppdragen inte ska redovisas förrän den 31 maj 2017 respektive den 10 oktober 2017.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 4 s. 47) meddelade regeringen att punkten åter står som öppen och att regeringen närmast kommer att avvakta vidare redovisning från Polismyndigheten i årsredovisningen för 2017.

I regeringens skrivelse 2017/18:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2017 anför regeringen bl.a. följande med anledning av tillkännagivandet.

Den 19 maj 2016 gav regeringen Brottsoffermyndigheten i uppdrag att kartlägga brottsutsatts behov av stöd under brottmålsprocessen och analysera i vad mån dessa behov kan tillgodoses genom digitaliseringens möjligheter. Uppdraget redovisades den 30 maj 2017 och fick till följd att rättsväsendets myndigheter i regleringsbrevet för 2018 fick i uppdrag att analysera och identifiera vilka relevanta meddelandeflöden riktade till brottsutsatta som kan anslutas till Mina meddelanden. Myndigheterna ska också utreda i vilken mån tjänsten kan användas för att brottsutsatta ska kunna följa och få fortlöpande statusuppdateringar kring sina ärenden. Uppdraget ska redovisas gemensamt senast den 22 februari 2019. Regeringen har tillfört ökade resurser i syfte att Polismyndigheten ska kunna anställa mer personal för att stärka verksamheten. I vårändringsbudgeten för 2017 tillförde regeringen också extra resurser som delvis skulle användas för att stärka verksamheten hos Nationellt forensiskt centrum, en viktig del av utredningsverksamheten. Polismyndigheten har på olika sätt arbetat för att stärka och utveckla verksamheten. Sammantaget har detta under 2017 lett till vissa resultatförbättringar i Polismyndighetens brottsutredande verksamhet. Myndigheten har bl.a. redovisat fler ärenden till Åklagarmyndigheten 2017 än under 2016. Av årsredovisningen för 2017 som lämnas senast den 22 februari 2018 kommer det att framgå hur verksamhetsresultatet sammantaget har utvecklats under året. Punkten är inte slutbehandlad.

Budgetpropositionen

I årets budgetproposition (prop. 2017/18:1 utg.omr. 4 s. 35) anför regeringen att den som drabbats av brott ska få adekvat information och ett gott bemötande från rättsväsendets myndigheter. För att kunna bedöma måluppfyllelsen inom området följer regeringen bl.a. de åtgärder som myndigheterna vidtagit för att förbättra bemötandet av och informationen till brottsutsatta. Vidare anför regeringen (s. 35 f.) följande.

Många anställda inom rättsväsendets myndigheter kommer på ett eller annat sätt i kontakt med personer som har drabbats av brott. Myndigheterna och deras personal behöver därför kunna bemöta brottsdrabbade på ett professionellt sätt, ge dem relevant information och vid behov hjälpa dem att få kontakt med andra aktörer, t.ex. med den kommunala socialtjänsten eller det civila samhällets organisationer. Inte minst är det viktigt att polisen informerar om brottsutsattas möjlighet att få stöd och hjälp från bl.a. brottsofferstödjande organisationer. Det har under senare år tagits många initiativ inom såväl rättsväsendet som inom andra

politikområden för att vidareutveckla och förbättra stödet till dem som drabbas av brott. Organisationer som bedriver brottsofferstödande arbete såsom Kvinnojourerna och Brottsofferjouren Sverige har fått kraftigt stärkta resurser.

När det gäller polisens bemötande av brottsoffer anför regeringen (s. 37) att i samband med att Polismyndigheten ombildades till en myndighet togs ett helhetsgrepp om arbetet med brottsoffer och personsäkerhetsskydd. Detta utvecklingsarbete fortgick under 2016, och i slutet av året beslutades Polismyndighetens riktlinjer för brottsoffer- och personsäkerhetsverksamhet. I början av 2017 beslutade myndigheten dessutom om ett metodstöd utifrån den fastställda brottsoffer- och personsäkerhetsprocessen. Metodstödet vänder sig till alla inom Polismyndigheten som arbetar med frågor som rör brottsoffer och personsäkerhetsskydd och omfattar allt från hur information och stöd till brottsoffer med olika behov ska hanteras till riskbedömning och riskhantering.

Vidare anför regeringen (s. 37) att brottsofferperspektivet är en viktig aspekt i Åklagarmyndighetens tillsyns- och metodutvecklingsarbete. Under året har myndigheten genomfört en översyn av deras handbok i bemötandefrågor, som nu genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv. Inom ramen för myndighetens arbete med jämställdhetsintegrering har ett samarbete med Nationellt centrum för kvinnofrid inletts. Syftet är att utveckla en e-utbildning för att höja kompetensnivån om brottsutredningar som rör våld mot kvinnor och sexualbrott. Vidare har Åklagarmyndigheten under året tagit fram en ämnessida om bemötande av personer med funktionsnedsättningar.

Vad gäller Brottsoffermyndighetens information till brottsoffer anför regeringen (s. 37) att myndigheten under året särskilt satsat på utbildning och information om barn och ungas utsatthet med fokus på våld i nära relationer. Regeringsuppdraget att ta fram en handledning för personal i förskolan till boken Liten och webbplatsen jagvillveta.se har redovisats. Myndighetens arbete med att sprida kännedom om materialet Jag vill veta samt arbetet med regeringsuppdraget Liten och trygg har lett till en hög kännedom om detta bland yrkesverksamma. Webbplatsen, lärarhandledningen samt övrigt material har tillsammans också bidragit till att underlätta för brottsutsatta barn och unga att få tillgång till och tillgodogöra sig information om sina rättigheter.

Brottsförebyggande rådet

Brå har efter uppdrag från regeringen redovisat studien Målsägandens medverkan i rättsprocessen (rapport 2016:8). I rapporten konstateras att ett viktigt sätt att visa målsäganden att man tagit hans eller hennes anmälan och berättelse på allvar är dels att man gör sig kontaktabar, dels att man återkopplar till målsäganden efter anmälan, inledningsvis genom att informera om huruvida utredningen påbörjats eller inte, och därefter om vad som i så fall kommer att hända härnäst (s. 41).

Brå gör i sin rapport bedömningen att beslut om att lägga ned en förundersökning behöver bli tydligare. När målsäganden får ett nedlägningsbeslut om sitt ärende som han eller hon inte förstår kan det

minska motivationen att medverka i framtida rättsprocesser. En bättre förståelse för varför ärenden läggs ned kan därför inte bara öka effektiviteten i rättsprocesser utan även bidra till att målsäganden behåller sitt förtroende eller får ökat förtroende för rättsväsendet. Brå menar att språket i nedläggningsbesluten bör förenklas och konkretiseras så att målsäganden bättre ska förstå skälen till att ett ärende läggs ned. För personer med funktionsnedsättningar eller personer med bristande kunskaper i svenska språket kan det krävas ytterligare förtydliganden av innehållet i besluten, exempelvis genom att de formuleras på s.k. lätt svenska. Nedläggningsbeslutet kan även kompletteras med ett standardiserat informationsblad på olika språk som förklarar vad brevet med nedläggningsbeslutet innehåller och var målsäganden kan söka mer information.

Brottsoffermyndigheten

I Brottsoffermyndighetens rapport Förslag om bättre digitalt bemötande av brottsutsatta – Redovisning av ett regeringsuppdrag (Ju 2016/03925/KRIM) från juni 2017 konstaterar myndigheten att brottsoffer efterfrågar information om sina rättigheter och stöd under brottmålsprocessen. Myndigheten har kartlagt brottsutsattas behov av stöd under brottmålsprocessen samt inhämtat synpunkter på om de önskar ha digital kontakt med rättsväsendets myndigheter och Kronofogden. Kartläggningarna har bestått av djupintervjuer samt en webbenkät. Brottsoffermyndigheten anför följande om resultaten (s. 6 f.).

Resultaten visar att de brottsutsatta upplevde att de inte fick någon skriftlig information vid brottsanmälan. Däremot kan de i efterhand konstatera att de fått den. En slutsats som kan dras är att de brottsutsatta fått information som de inte kunde tillgodogöra sig i anmälningssituationen. Det kan även handla om att en del information inte är relevant i sammanhanget. Kartläggningarna visar också att det finns behov att få veta vad som händer i det egna ärendet och hur långa handläggningstiderna är. Brottsoffer vill ha möjlighet att kommunicera digitalt med myndigheterna men det får inte bli på bekostnad av ett personligt bemötande när så behövs. Att få information om rättigheter och stöd på en och samma webbplats upplevs som positivt av brottsoffren.

I rapporten presenteras Brottsoffermyndighetens förslag på hur det digitala bemötandet av brottsutsatta kan förbättras. Förslagen kan sammanfattas enligt följande (s. 7 f.).

- Rättsväsendets myndigheter samt Kronofogden bör ansluta till och börja sända digital post via tjänsten Mina meddelanden. Myndigheterna bör snarast få i uppdrag av regeringen att analysera och identifiera vilka handlingar som kan skickas till brottsutsatta via tjänsten.
- Rättsväsendets myndigheter samt Kronofogden bör få i uppdrag av regeringen att utveckla e-tjänster som möjliggör för brottsutsatta att skicka in ansökningar, uppgifter och kompletteringar i sina ärenden. Därutöver bör myndigheterna ge brottsoffer möjlighet att skicka in allmänna frågor digitalt.

- Brottsoffermyndigheten bör få i uppdrag av regeringen att ta fram myndighetsgemensam webbinformation riktad till brottsutsatta. Arbetet bör genomföras i samråd med berörda myndigheter och relevanta organisationer i det civila samhället. Informationen ska vara möjlig att behövsanpassa samt vara en del av Brottsoffermyndighetens ordinarie webbplats.
- Brottsoffermyndigheten bör även få i uppdrag att, i samverkan med rättsväsendets myndigheter, verka för att information till brottsutsatta som presenteras på rättsväsendets webbplatser blir mer likformig och omfattar en beskrivning av hela rättsprocessen.

Sexualbrottskommittén

I Sexualbrottskommitténs betänkande Ett starkare skydd för den sexuella integriteten (SOU 2016:60) anges när det gäller bemötande av parter och vittnen i mål om sexualbrott (s. 36) att arbetet med bemötandefrågor inom Sveriges Domstolar har varit framgångsrikt och lett till många förbättringar för den som ska uppträda vid en rättegång. Trots det har det vid utredningens granskning framkommit uppgifter om brister på olika håll. Arbetet med bemötandefrågor är en ständigt pågående process och det är angeläget att arbetet fortsätter. Utredningen anser att Domstolsverket även fortsättningsvis bör ha i uppdrag att stödja och följa upp de enskilda domstolarnas bemötandearbete. Genom uppföljning bör det också klargöras om det finns enskilda domstolar som har större behov av stöd i arbetet än andra.

Internationellt arbete

I regeringens skrivelse Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030 (skr. 2017/18:146), som överlämnades till riksdagen den 15 mars 2018, anføres bl.a. följande vad gäller regeringens arbete med politiken för global utveckling under åren 2016–2017 (s. 21).

Sverige har intensifierat sitt arbete med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i takt med utmaningarna. Sverige arbetar normativt och operativt, inom EU, multilateralt och bilateralt, till exempel genom alliansbyggande, styrelseroller, utvecklingssamarbete och dialog, inklusive genom att initiera den globala rörelsen #SheDecides. På landnivå har arbetet bland annat bidragit till fler barnmorskor och bättre tillgång till sex- och samlevnadsundervisning, preventivmedel och säkra aborter. Sverige har kunnat intressera flera länder för den svenska sexköpslagstiftningen samt aktivt drivit på arbetet mot människohandel i internationella organisationer, bland annat genom den ambassadör mot människohandel som regeringen utsåg år 2016. Sverige har särskilt lyft behovet av att dels skydda kvinnor och flickor mot människohandel för sexuell exploatering, dels vidta åtgärder som tar sikte på att minska efterfrågan på människor att exploatera till exempel som gratis arbetskraft eller i prostitution.

Vidare framgår av skrivelsen (s. 23) att regeringen kommer att stärka och fördjupa arbetet för kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna, inklusive sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, kvinnors

och flickors deltagande i fredsarbetet, kvinnors och flickors politiska aktörskap och ekonomiska egenmakt samt frihet från alla former av våld. Under 2018 kommer en internationell jämställdhetskongress att anordnas i Stockholm som syftar till att utbyta erfarenheter, metoder och verktyg för att stärka jämställdhetsarbetet och bidra till gemensamma lösningar på globala utmaningar. Regeringen kommer att ta fram en ny strategi inom utvecklingssamarbetet för global jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter 2018–2022. En viktig del av strategin kommer att vara stöd till kvinnorättsorganisationer men också stöd till stärkt jämställdhetsstatistik, forskning, metoder och arbetssätt, vilket enligt regeringen är en förutsättning för att stärka genomförandet och uppföljningen av Agenda 2030.

Skyddade personuppgifter

Det finns tre typer av skyddade personuppgifter: sekretessmarkering, kvarskrivning och fingerade personuppgifter. Sekretessmarkering innebär att en markering för särskild sekretessprövning förs in i folkbokföringssystemet. Det är Skatteverket som beslutar om sekretessmarkering och kvarskrivning.

Kvarskrivning får enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) medges en person som av särskilda skäl kan antas bli utsatt för brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier på något annat sätt. Det innebär att personen vid flyttning medges att vara folkbokförd på den gamla folkbokföringsorten (kvarskrivning). Kvarskrivning får medges endast om den enskildes behov av skydd inte kan tillgodoses genom kontaktförbud eller på något annat sätt. Kvarskrivning får även avse den utsatta personens medflyttande familj.

Enligt 1 § lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter kan en folkbokförd person som riskerar att bli utsatt för allvarlig brottslighet som riktar sig mot dennes liv, hälsa eller frihet få medgivande att använda andra personuppgifter om sig själv än de verkliga (s.k. fingerade personuppgifter). Ett medgivande att använda fingerade personuppgifter får även ges åt en familjemedlem, om personerna varaktigt bor tillsammans. En fråga om medgivande att använda fingerade personuppgifter prövas av Polismyndigheten (2 §).

Tidigare utskottsbehandling

Vid beredningen av budgetbetänkandet för 2016 (bet. 2015/16:JuU1 s. 77) konstaterade utskottet i samband med det ovannämnda tillkännagivandet till regeringen att det är viktigt att polisen när en anmälan om brott gjorts lämnar relevant och begriplig information till brottsoffret om bl.a. möjligheten att träffa en brottsofferstödare samt att polisen bör bli bättre på att lämna information om vad som händer med utredningen av brottet och vilka åtgärder som vidtagits med anledning av anmälan. Om polis och åklagare avstår från att utreda brottet bör brottsoffret få information om varför.

Utskottet avstyrkte vid beredningen av 2017 års budgetproposition motionsyrkanden med begäran om ett tillkännagivande om att betona vikten

av att polisen ska ge en tydlig återkoppling till målsäganden om ärendens hantering (bet. 2016/17:JuU1 s. 108). Utskottet hänvisade då bl.a. till den pågående beredningen av Brås rapport Målsägandens medverkan i rättsprocessen (rapport 2016:8). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:90).

Vid beredningen av motioner från allmänna motionstiden 2016/17 avstyrkte utskottet bl.a. ett motionsyrkande om att polisens information till brottsoffer om vad som hänt med deras ärende ska förbättras (bet. 2016/17:JuU20 s. 34 f.). Utskottet delade motionärernas uppfattning att information till brottsoffer är viktigt. Utskottet hänvisade till att riksdagen i ett tillkännagivande uppmanat regeringen att återkomma med en redogörelse för vilka åtgärder som vidtagits för att förbättra uppföljningen och återkopplingen till brottsoffer. Vidare framhöll utskottet att en mängd åtgärder redan hade vidtagits och att Brottsoffermyndigheten hade regeringens uppdrag att kartlägga brottsutsattas behov av stöd under brottmålsprocessen och att analysera i vilken utsträckning dessa behov kan tillgodoses genom digitaliseringens möjligheter. Utskottet ansåg sammantaget att något tillkännagivande inte var nödvändigt och avstyrkte därför motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2016/17:104).

Som ovan anförts uppmanade riksdagen, efter förslag från utskottet, i ett tillkännagivande under våren 2014 regeringen att stimulera myndigheternas arbete med att inrätta fler barnahus (bet. 2013/14:JuU18, rskr. 2013/14:177). Enligt utskottets uppfattning skulle det finnas minst ett barnahus i varje län. I tillkännagivandet anförde riksdagen också att regeringen borde arbeta för att barnahusens uppdrag skulle omfatta barn upp till 18 år, att barnahusens verksamhet skulle utvecklas genom forskning och samverkan samt att verksamheten skulle utvärderas.

Vid beredningen av motioner från allmänna motionstiden 2015/16 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att barnahus ska finnas tillgängliga över hela landet (bet. 2015/16:JuU22 s. 41 f.). Utskottet hänvisade till den beredning som pågick och att regeringen förklarat att man skulle överväga eventuella ytterligare initiativ när det gäller barnahus i samband med beredningen av förslagen från den nationella samordnaren mot våld i nära relationer.

Vid beredningen av motioner från allmänna motionstiden 2016/17 avstyrkte utskottet bl.a. ett motionsyrkande om att antalet barnahus ska utökas (bet. 2016/17:JuU20 s. 45 f.). Utskottet konstaterade att beredningen av förslagen från den nationella samordnaren mot våld i nära relationer pågick och vidhöll sin uppfattning att man borde avvakta beredningen. Vidare framhöll utskottet att det i riktlinjerna för barnahusens verksamhet anges att även barn som lever med våld i familjen ingår i verksamhetens målgrupp och att det framgår av riktlinjerna att samverkan även bör omfatta barn som är förövare av sexualbrott när det bedöms lämpligt. Enligt utskottet fick därmed ett motionsyrkande om att tydliggöra barnahusens målgrupp anses vara i vart fall delvis tillgodosett, och utskottet avstyrkte yrkandet.

Utskottets ställningstagande

I motion 2017/18:3849 (KD) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om strukturerad och anpassad information till brottsoffer. I motion 2017/18:3685 (C) yrkande 21 begärs ett tillkännagivande om att genom bl.a. ökad rätt till information för brottsoffer skapa ett starkare brottsofferperspektiv i hela rättsväsendet. Utskottet delar motionärernas uppfattning att brottsoffer ska ha rätt och möjlighet till bra information från rättsväsendet och att strukturerad och anpassad information är viktigt. Som framgår ovan har riksdagen i ett tillkännagivande uppmanat regeringen att återkomma med en redogörelse för vilka åtgärder som vidtagits för att förbättra uppföljningen och återkopplingen till brottsoffer. Som också framgår ovan har ett flertal åtgärder vidtagits. Rättsväsendets myndigheter har för närvarande regeringens uppdrag att analysera och identifiera vilka relevanta meddelandeflöden riktade till brottsutsatta som kan anslutas till Mina meddelanden. Myndigheterna ska också utreda i vilken mån tjänsten kan användas för att brottsutsatta ska kunna följa och få fortlöpande statusuppdateringar kring sina ärenden. Uppdraget ska redovisas gemensamt senast den 22 februari 2019. Mot denna bakgrund saknas det anledning för utskottet att ställa sig bakom sådana tillkännagivanden som efterfrågas i de aktuella motionerna. Utskottet avstyrker därför dessa.

Utskottet konstaterar att det finns en långtgående informationsskyldighet gentemot brottsoffer. Exempelvis finns det i fängelseförordningen regler som gäller information till målsägande om när en intagen får permission eller frigges. Utskottet ser inte skäl för något sådant tillkännagivande om stöd till brottsoffer och efterlevande då en gärningsman frigges eller får permissioner som begärs i motion 2017/18:3685 (C) yrkande 22. Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom det som begärs i samma motion yrkande 32 om ett stärkt brottsofferstöd för offer för våld i nära relationer. Motionsyrkandena avstyrks därför.

Frågan om stöd och hjälp till unga brottsoffer är angelägen. Den nationella samordnaren mot våld i nära relationer lämnade förslag som syftar till att förbättra stödet till unga brottsoffer. Som framgår ovan har regeringen genomfört eller på annat sätt tagit om hand närmare 30 av de 52 förslagen i utredningsbetänkandet, bl.a. har ett nationellt kunskapscentrum om våld och övergrepp mot barn inrättats vid Linköpings universitet. Riksdagen har i ett tillkännagivande uppmanat regeringen att stimulera myndigheternas arbete med att inrätta fler barnahus. Flera nya barnahus har etablerats sedan tillkännagivandet beslutades, och barnahus finns för närvarande i alla län utom Norrbotten, Jämtland och Halland. Vidare har regeringen nyligen beslutat att ge Linköpings universitet i uppdrag att utvärdera barnahusverksamheterna. Utskottet ser därför inte något skäl att nu ställa sig bakom det tillkännagivande som efterfrågas i motion 2017/18:3605 (V) yrkande 1 om att regeringen bör utreda hur barns specifika behov kopplade till förundersökningar, rättsprocesser och stöd- och skyddsåtgärder m.m. bättre kan tillgodoses.

I motion 2017/18:419 (L) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om ett uppdrag för kunskap kring svenska medborgares mönster och utbredning inom

handel med och sexuellt utnyttjande av barn, såväl nationellt som internationellt. I yrkande 3 begärs att Sverige ska placera barnrättsbevakare på strategiskt viktiga ambassader. Utskottet delar motionärens uppfattning att arbetet mot exploatering av barn är mycket viktigt. Utskottet är dock, bl.a. mot bakgrund av det internationella arbete som bedrivs, inte berett att ställa sig bakom de yrkanden som framförs i motionen och avstyrker därför dessa.

Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom de tillkännagivanden som efterfrågas i motion 2017/18:1058 (S) yrkande 1 och 2 om kriminalisering av offentliggörande av skyddade personuppgifter och behovet av åtgärder för att underlätta för personer med skyddade personuppgifter. Motionsyrkandena avstyrks.

Skadestånd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. utbetalning av skadestånd till brottsoffer och om en statlig skadeståndsgaranti.

Jämför reservation 14 (C) och 15 (SD, KD, -).

Motionerna

I motion 2017/18:3849 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 11 begärs att en utredning ska tillsättas med syfte att se till att staten betalar ut skadestånd direkt till brottsoffret efter det att en dom om detta vunnit laga kraft. Likalydande yrkanden framförs även i motionerna 2017/18:206 av Said Abdu (L), 2017/18:2467 av Markus Wiechel (SD) och 2017/18:2624 av Monica Haider och ClasGöran Carlsson (båda S).

I partimotion 2017/18:3060 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 13 begärs att regeringen ska återkomma med ett förslag om en statlig skadeståndsgaranti. Motionärerna anför att staten ska gå in och betala brottsoffret det skadestånd som rätten har dömt ut. Sedan ska staten ta över ansvaret och aktivt driva in skulden från gärningsmannen så att det i slutändan alltid garanteras att gärningsmannen i praktiken aldrig undkommer skadeståndsansvar.

I partimotion 2017/18:3685 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 23 begärs att regeringen ska vidta åtgärder för att se till att gärningsmän inte kommer undan sitt skadeståndsansvar. Motionärerna anför att det är viktigt att samhället vidtar de mått och steg som är nödvändiga för att de brottsoffer som har tilldömts skadestånd ska få ut detta även från gärningsmän som är ovilliga att betala, t.ex. genom att möjliggöra utmätning innan ett skadestånd som gärningsmannen tillerkänts betalas ut till denne.

Bakgrund

Utbetalning av skadestånd

Den som har skadats till följd av ett brott kan kräva skadestånd av gärningsmannen. Regler om skadestånd och vilka skador som är ersättningsgilla finns i skadeståndslagen (1972:207). Processuella regler om hur skadeståndsanspråk ska framställas och att talan kan föras i samband med ett brottmål finns i rättegångsbalken. Regler om hur fordringar drivs in finns i utskökningsbalken. När ett brott anmäls till polisen ska målsäganden informeras om att åklagaren under vissa förutsättningar kan föra talan om enskilt anspråk på grund av brottet. Polisen ska också informera om möjligheterna att få ersättning enligt brottsskadelagen (2014:322) och om reglerna för hur dessa ärenden handläggs (13 a § förundersökningskungörelsen [1947:948]).

Åklagaren ska, om brottet hör under allmänt åtal, på målsägandens begäran förbereda och föra talan om skadestånd. En förutsättning är att det kan ske utan väsentlig olägenhet och att anspråket inte är uppenbart obefogat. Vill målsäganden att anspråket ska tas upp i samband med åtalet, ska han eller hon anmäla anspråket till undersökningsledaren eller åklagaren och lämna uppgift om de omständigheter på vilka det grundas (22 kap. 2 § rättegångsbalken). Om ett målsägandebiträde har förordnats för en målsägande ska målsägandebiträdet hjälpa målsäganden att föra talan om enskilt anspråk med anledning av brottet, om detta inte görs av åklagaren (3 § lagen [1988:609] om målsägandebiträde).

När stämningsansökan lämnas in till tingsrätten ska det framgå om åklagaren för talan om enskilt anspråk. Skadeståndsyrkandet behandlas tillsammans med övriga yrkanden i brottmålet. I samband med att domen skickas ut till parterna får de skriftlig information om betalning av skadeståndet. När domen vunnit laga kraft skickar domstolen den till Kronofogdemyndigheten (25 a § förordningen [1990:893] om underrättelse om dom i vissa brottmål, m.m.).

När en lagakraftvunnen dom som innebär att den tilltalade ska betala skadestånd kommer in till Kronofogdemyndigheten skickar myndigheten ut en skriftlig fråga till den brottsutsatte med en förfrågan om denne vill ha hjälp med att driva in skadeståndet. Om den brottsutsatte tackar ja till detta skickar Kronofogdemyndigheten en uppmaning till den som ska betala skadestånd att betala in skadeståndsbeloppet till myndigheten. Den skadeståndsskyldige har två veckor på sig att betala. Om så inte sker gör Kronofogdemyndigheten en tillgångsutredning för att ta reda på om den skadeståndsskyldige har möjlighet att betala.

Om Kronofogdemyndighetens utredning visar att gärningsmannen inte kan betala hela det utdömda skadeståndet, ska den brottsutsatte ta reda på om han eller hon har någon försäkring som kan täcka skadeståndet eller delar av det. Om ingen försäkringsersättning betalas ut kan den brottsutsatte vända sig till Brottsoffermyndigheten och ansöka om brottsskadeersättning. Förutsättningarna för utbetalning av en sådan ersättning anges i brottsskadelagen. Om

brottsskadeersättning betalas ut, inträder staten i den skadelidandes rätt till skadestånd.

Brottsskadeersättning betalas ut för personskador. Som personskador ersätts även skador på kläder, glasögon och liknande föremål som den skadade bar på sig vid skadetillfället. Om någon allvarligt kränkt någon annan genom ett brott som innefattar ett angrepp mot dennes person, frihet eller frid eller genom grovt förtal enligt 5 kap. 2 § brottsbalken betalas brottsskadeersättning för den skada som kränkningen innebär. Brottsskadeersättning kan i vissa fall betalas ut även för sakskador (4–6 §§ brottsskadelagen).

Utmätning av skadestånd

Enligt 5 kap. 7 § utsökningsbalken får skadestånd som tillkommer gäldenären med anledning av personskada, frihetsberövande, falskt åtal, ärekränkning eller annat sådant inte utmätas medan skadeståndet inestår hos den som ska utge det. Skyddet gäller oavsett om skadeståndet inestår hos skadevällaren, den som annars enligt skadeståndsrättsliga regler är skadeståndsskyldig, en försäkringsanstalt eller någon annan ansvarig, t.ex. en borgensman. Det ges dessutom i 12 § en frist, i det att utmätning inte får äga rum samma dag som medlen utbetalas utan först nästa dag.

Enligt 5 kap. 7 § andra stycket utsökningsbalken kan det föreligga skydd mot utmätning även efter att medlen har betalats ut, enligt två regler. Förutsättningen enligt den ena regeln är att medlen hållits avskilda och att skadeståndet ska tillgodose ett försörjningsbehov som alljämt kvarstår. Den andra regeln förutsätter också att medlen hållits avskilda men uppställer utöver det bara en tidsgräns. Utmätning får då, även om något försörjningsbehov inte finns, inte ske förrän två år har förflutit från att medlen betalades ut.

Brottsskadelagsutredningen

Brottsskadelagsutredningen (Ju 2010:12) hade bl.a. i uppdrag att ta ställning till om det finns skäl att lindra de krav som ställs på brottsutsatta att på egen hand kräva betalning av den skadeståndsskyldige, t.ex. genom att det primära ansvaret för att kräva in utdömda skadestånd läggs på staten (dir. 2010:84). Brottsskadelagsutredningen lämnade i maj 2012 betänkandet En ny brottsskadelag (SOU 2012:26). Utredningen anförde följande om huruvida det primära ansvaret för att kräva in utdömda skadestånd skulle läggas på staten (s. 15 f.).

När det gäller kraven i övrigt på den skadelidande, så vore det mest brotts-offervänliga alternativet att låta brottsskadeersättning betalas ut i direkt anslutning till brottet. Utredningen finner dock att en sådan ordning inte är förenlig med det nuvarande systemets uppbyggnad. Många anser att gottgörelse från den som har vållat skadan är viktig för brottsoffrets upprättelse. Den grundläggande skadeståndsrättsliga principen, att den som har vållat skadan ska ersätta den, skulle komma i bakgrunden. Försäkringsersättningens funktion skulle också förändras och på sikt skulle försäkringskyddet riskera att upphöra. Om försäkringsbolagen

skulle betala ersättningen till staten i stället för till den enskilda försäkringstagaren, skulle nämligen bolagens incitament till att ha kvar skyddet i sina försäkringar, liksom kundens incitament att ha en sådan försäkring, försvinna. Försäkringsbolagen betalar i dag minst lika mycket genom överfallsskyddet i hemförsäkringarna som staten betalar genom brottsskadeersättningen. En ändrad ordning skulle också medföra att Brottsoffermyndighetens beslutsunderlag försämrades. Komplikationer skulle också uppstå i förhållande till en efterföljande skadeståndstalan mot skadevållaren. Att föreslå en sådan radikal omläggning av regelsystemet har knappast stöd i direktiven och är enligt utredningens mening inte heller motiverad.

En ny brottsskadelag trädde i kraft den 1 juli 2014 (prop. 2013/14:94, bet. 2013/14:JuU38, rskr. 2013/14:255). Genom den nya lagstiftningen skapades ett större utrymme för Brottsoffermyndigheten att återkräva utbetald ersättning från gärningsmän. I propositionen (s. 20 f.) konstaterade regeringen att det med fog kan hävdas att det vore allra enklast för det enskilda brottsoffret om han eller hon kunde få ersättningen av staten direkt efter brottet. Ett annat alternativ vore att brottsskadeersättningen betalades direkt efter det att domen vunnit laga kraft. Regeringen anförde att båda alternativen hade flera nackdelar. Bland annat nämndes att om brottsoffret skulle få ersättning av staten direkt efter brottet, skulle brottsoffrets vilja att medverka i brottutredningen med stor sannolikhet minska. Detta skulle i sådana fall få allvarliga konsekvenser för den brottsbekämpande verksamheten och för förtroendet för rättsväsendets möjligheter att klara upp brott och skapa ett tryggare samhälle. Om brottsskadeersättningen däremot skulle betalas ut direkt efter det att domen på skadestånd vunnit laga kraft, skulle en av komplikationerna vara att man skulle sakna incitament för enskilda att teckna överfallsskydd – ersättningen skulle ju ändå betalas ut. Detta skulle på sikt kunna leda till att skyddet helt togs bort ur de svenska hemförsäkringarna, vilket framför allt skulle drabba de brottsoffer som inte får sin sak prövad av domstol. En sådan förändring skulle även innebära en betydande kostnadsökning för staten. Regeringen ansåg med anledning av de skäl som redovisades i propositionen att brottsskadeersättning även i fortsättningen skulle vara underordnad andra ersättningsformer som står den skadelidande till buds, t.ex. skadestånd och ersättning från en försäkring.

Tidigare utskottsbehandling

Vid beredningen av motioner från allmänna motionstiden 2014/15 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om att brottsoffer skulle få ersättningen utbetald av staten (bet. 2014/15:JuU18 s. 28 f.). Utskottet uttalade att man instämde i den bedömning som regeringen gjorde i propositionen till den nya brottsskadelagen (prop. 2013/14:94), nämligen att det med fog kan hävdas att det vore allra enklast för brottsoffret om han eller hon kunde få ersättning av staten direkt efter brottet. Ett annat alternativ vore att brottsskadeersättning betalades direkt efter att domen vunnit laga kraft. Båda alternativen hade emellertid enligt utskottet flera nackdelar, bl.a. att incitamenten för enskilda

att teckna försäkringar skulle minska och att detta skulle medföra en betydande kostnadsökning för staten. Utskottet anförde att brottsskadeersättning även i fortsättningen borde vara underordnat andra ersättningsformer som står den skadelidande till buds. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:124).

Utskottet gjorde samma bedömning vid beredningen av likalydande yrkanden från allmänna motionstiden 2016/17 (bet. 2016/17:JuU20, prot. 2016/17:104). Vid samma tillfälle avstyrkte utskottet även motioner om en statlig skadeståndsgaranti.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer fortfarande i den bedömning som regeringen gjorde i propositionen till den nya brottsskadelagen, dvs. att övervägande skäl talar för att brottsskadeersättning bör vara underordnad andra ersättningsformer (prop. 2013/14:94). Utskottet kan därför inte ställa sig bakom de yrkanden med begäran om tillkännagivanden som framställs i motionerna 2017/18:206 (L), 2017/18:2467 (SD), 2017/18:2624 (S) och 2017/18:3849 (KD) yrkande 11. Utskottet avstyrker även motionen 2017/18:3060 (SD) yrkande 13 med begäran om ett tillkännagivande om en statlig skadeståndsgaranti.

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom det tillkännagivande som efterfrågas i motion 2017/18:3685 (C) yrkande 23 om åtgärder för att se till att gärningsmän inte kommer undan sitt skadeståndsansvar. Utskottet avstyrker därför även detta motionsyrkande.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår 30 motionsyrkanden med förslag som har behandlats och avslagits tidigare under valperioden.

Jämför särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD, -), 3 (V), 4 (L) och 5 (KD).

Utskottets ställningstagande

I betänkandet behandlas ett flertal motionsförslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden, se bilaga 2. Motionsyrkandena behandlades i betänkandena 2014/15:JuU18, 2015/16:JuU22, 2016/17:JuU14 och 2016/17:JuU20. Riksdagen avsåg yrkandena i enlighet med utskottets förslag. Utskottet avstyrker de nu aktuella motionerna med hänvisning till detta.

Reservationer

1. Införande av en lex Lotta-lag, punkt 2 (C)

av Johan Hedin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 31.

Ställningstagande

Kunskaperna kring våld i nära relationer är för låga. Gång på gång görs missar bl.a. hos polisen, och kvinnor dödas av män som de är eller har varit i en relation med, trots att det hade kunnat undvikas. För att förhindra att misstag upprepas vill jag att en lex Lotta-lag införs som tvingar myndigheterna att genomlysna vad som har gått fel när någon blir mördad på grund av våld i en nära relation. Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det jag nu har anfört.

2. Stärkta insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 6 (M)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3182 av Jessica Polfjärd m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

Det senaste årtiondet har stödet till personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck förbättrats. I vissa avseenden har också lagstiftningen skärpts. Men mer behöver göras för att samhället med kraft ska kunna ingripa mot dessa brott och ge ett bättre skydd till utsatta. Vi vill bl.a. att polisen ska

få bättre verktyg för att förhindra och utreda hedersrelaterade brott, inte minst tvångsäktenskap. Den som är utsatt måste också få tillgång till ett bättre skydd genom skyddat boende och skyddade personuppgifter. Vidare måste kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck öka i relevanta yrkesgrupper, t.ex. inom rättsväsende och skola. Slutligen vill vi också att det ska ges tydligare information till nyanlända om vilka rättigheter och skyldigheter som gäller i Sverige. Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

3. Omhändertagande av unga, punkt 7 (M)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3736 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 5.

Ställningstagande

Ett omedelbart omhändertagande av ett barn eller en ung människa som befinner sig i en uppenbart riskfylld miljö i en hederskontext är ett måste för att kunna skydda offret i samband med det akuta skedet. Det är också en förutsättning för att den utsatta ska våga lämna uppgifter som möjliggör ett åtal. Ett visst stöd för ett ingripande och ett omhändertagande från polisen i en hederskontext ges i polislagen, men lagstiftningen upplevs som svårtolkad. Lagstiftningen bör därför tydliggöras så att polisen ges möjlighet att omhänderta unga i en hederskontext för att skydda dem eller säkerställa att den fortsatta utredningen inte försvåras.

4. Förhör med barn under 15 år utan vårdnadshavares godkännande, punkt 9 (M, SD, -)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Adam Martinen (SD), Pål Jonson (M) och Patrick Reslow (-).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3736 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 7.

Ställningstagande

När ett barn under 15 år bevittnat hedersvåld måste vårdnadshavarna ge sitt godkännande för att polisen ska kunna genomföra ett förhör. Lagen är inte utformad med tanke på en hederskontext. Det måste finnas möjligheter för polisen att i vissa fall hålla ett förhör utan vårdnadshavarnas medgivande. Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

5. Utökat internationellt samarbete, punkt 10 (M, C, L, KD)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Johan Hedin (C), Roger Haddad (L), Andreas Carlson (KD) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3189 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 6.

Ställningstagande

Arbetet mot hedersrelaterat förtryck får inte stanna vid Sveriges gränser. De utmaningar som det svenska samhället ställs inför vad gäller att skydda sina egna invånare mot förtryck delar vi med många andra länder, och det är därför viktigt att ha ett internationellt perspektiv. Förutom de rent straffrättsliga bestämmelserna om tvångsåktenskap, barnåktenskap och andra former av hedersrelaterat förtryck med särskild internationell koppling, handlar det också om att ta till vara möjligheterna till internationellt rättsligt samarbete och internationell samverkan i fråga om metodutveckling och erfarenhetsutbyte. Samarbetet inom EU är särskilt betydelsefullt. Även i de bilaterala kontakterna med länder utanför EU bör Sverige ta till vara möjligheter att etablera samarbeten för att motverka hedersrelaterat förtryck.

6. Förbättrade möjligheter att verka proaktivt, punkt 11 (M, C)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Johan Hedin (C) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 39 och

2017/18:3736 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 11 och 12.

Ställningstagande

I t.ex. Storbritannien kan domstolar utfärda förelägganden eller förbud till skydd för den som löper risk att giftas bort med tvång. Det kan exempelvis innebära att någon ska upphöra med hot och våld eller avslöja var ett offer befinner sig alternativt att en individ inte får föras utomlands eller att en bortförd individ ska föras tillbaka. Den som bryter mot ett föreläggande kan få olika typer av sanktioner, såsom vite eller fängelse.

För att förbättra skyddet för utsatta bör det även i Sverige införas möjligheter att agera proaktivt. Vi vill att regeringen agerar för att införa en skyddslag som gör att en domstol, om det misstänks att en person ska giftas bort eller könsstympas, skyndsamt ska kunna fatta beslut om att man kan straffas om man antingen för en människa ut ur landet eller inte återför personen. Ett delmoment i denna skyddslag ska vara att ett barns pass tillfälligt ska kunna spärras så att resor till länder där det finns fara för att barnet gifts bort eller könsstympas ska kunna omöjliggöras.

Vidare anser vi att i de fall då det kan befaras att vårdnadshavarna till någon som är omhändertagen eller som vårdas enligt LVU har för avsikt att föra den unge ut ur landet bör socialnämnden eller en annan myndighet kunna ta initiativ till att återkalla och omhänderta den unges pass eller förhindra att pass utfärdas. Frågan ska dock avgöras av domstol.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu har anfört.

7. Åtgärder för att motverka könsstympling, punkt 12 (M, C)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Johan Hedin (C) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 44.

Ställningstagande

Könsstympling är en fruktansvärd tradition som sedan 1982 är förbjuden genom lagen med förbud mot könsstympling av kvinnor. Bevisläget är dock ofta svårt, och ingreppet sker inte sällan när barnet befinner sig i ett annat land. Även om det utförts av någon annan finns en stor risk att det sker med vårdnadshavarens goda minne, utan att det är möjligt att döma densamme. Vi vill därför att regeringen vidtar åtgärder för att utreda en lag som gör att vårdnadshavare som misslyckas med att skydda en flicka från könsstympling ska kunna straffas för det.

8. Anonymitet i rättsprocessen för offer för könsstympling, punkt 13 (M, C)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Johan Hedin (C) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 45.

Ställningstagande

Könsstympling är en tradition som bärs vidare av föräldrarna, och det sociala trycket på barnet att inte berätta är stort. Att berätta kan betyda att bli utstött ur familjen, och den bevisning som behövs för att få en fällande dom är svår att få fram. För att få fler offer att våga anmäla bör livslång anonymitet i

rättsprocessen för offren för könsstympning utredas. Det skulle stödja de som i dag inte vågar anmäla.

9. Förbättra samordningen mellan myndigheter, punkt 14 (M, C, L, KD)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Johan Hedin (C), Roger Haddad (L), Andreas Carlson (KD) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3736 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 13.

Ställningstagande

Samordningen mellan svenska myndigheter vad gäller gränsöverskridande ärenden kopplade till hedersbrott måste förbättras. Regeringen bör snarast ge uppdrag till berörda myndigheter att upparbeta rutiner för en effektiv samverkan.

10. Information till brottsoffer, punkt 16 (M, C, L, KD)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Johan Hedin (C), Roger Haddad (L), Andreas Carlson (KD) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 21 och
2017/18:3849 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 8.

Ställningstagande

Brottsofferperspektivet i rättsväsendet behöver stärkas. Förtroendet för rättssamhället och brottsutsattas möjlighet till rehabilitering och förmåga att gå vidare är av största vikt för att invånare i Sverige ska kunna känna att

rättssystemet finns som ett stöd om de skulle råka ut för något. En grundläggande princip när man blivit utsatt för brott är att man både ska ha rätt och möjlighet att få bättre information från rättsväsendet.

Till följd av riksdagens tillkännagivande till regeringen under riksdagsåret 2015/16 gav regeringen i maj 2016 Brottsoffermyndigheten i uppdrag att kartlägga brottsutsattas behov av stöd under brottmålsprocessen och analysera i vilken utsträckning dessa behov kan tillgodoses genom digitaliseringens möjligheter. Som framgår ovan visar resultatet från Brottsoffermyndighetens kartläggning att brottsoffer haft svårt att ta till sig information och att de upplevt att de inte fick den information som de behövde vid det aktuella tillfället. I efterhand har det dock visat sig att de fått informationen, men i en standardiserad form. En viktig slutsats var att brottsoffer även kan få för mycket information och att informationen inte alltid är relevant i det enskilda fallet. Informationen behöver därför struktureras och anpassas.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det vi nu har anfört.

11. Stöd till målsägande och anhöriga vid permission och frigivning, punkt 17 (C)

av Johan Hedin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 22.

Ställningstagande

För dem som utsatts för grova brott och efterlevande till personer som mördats kan gärningsmannens permissioner eller frigivning innebära mycket oro och i vissa fall rädsla. Trots detta är det ofta som brottsoffret inte får veta när frigivning eller permission ska ske. Jag vill att det ses över hur offer för grov brottslighet och anhöriga till våldsdödade kan få stöd när en gärningsperson får permissioner eller frigiges.

12. Stärkt brottsofferstöd till brottsoffer för våld i nära relationer, punkt 18 (C)

av Johan Hedin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 32.

Ställningstagande

Det kan vara svårt för ett brottsoffer att ta steget att polisanmäla våld i en nära relation. För att de som polisanmäler ska kunna känna sig trygga behöver anmälaren få brottsofferstöd inom ett dygn från polisanmälan. I vissa fall tar polisens brottsoffersektion, vittnesskyddet, hand om skyddsbehovet, och skyddet skulle kunna öka om denna också tar över delar av socialtjänstens ansvar. När den brottsutsatta känner sig trygg kan han eller hon lättare lämna sin situation och eventuellt vittna mot en gärningsman. Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det jag nu har anfört.

13. Barn som brottsoffer, punkt 19 (V)

av Linda Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3605 av Linda Snecker m.fl. (V) yrkande 1 och
avslår motion
2017/18:419 av Christina Örnebjär (L) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

När brottsoffret är ett barn ska det säkerställas att barnets bästa kommer i främsta rummet och att rättsväsendet och övriga delar av det allmänna som kan involveras i processen intar ett barnorienterat förhållningssätt. Det finns dock fortfarande stora brister och skillnader runt om i landet när det gäller handläggnings- och utredningstiden för våldsbrott mot barn.

Barnahus, som sedan ett antal år tillbaka finns på några platser i landet, är ett exempel på en bra verksamhet där flera olika myndigheter i samhället samverkar för barnets bästa. Jag anser att det i möjligaste mån ska undvikas att ett barn slussas runt mellan flera olika myndigheter och att barnet inte ska behöva upprepa sin historia för flera olika personer. Regeringen bör därför utreda hur barns specifika behov kopplade till förundersökningar, rättsprocesser och stöd- och skyddsåtgärder m.m. bättre kan tillgodoses och föreslå förbättringsåtgärder på området.

14. Skadestånd till brottsoffer, punkt 21 (C)

av Johan Hedin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 23.

Ställningstagande

Det är viktigt att samhället vidtar de mått och steg som är nödvändiga för att de brottsoffer som har tilldömts skadestånd ska få ut detta även från gärningsmän som är ovilliga att betala, t.ex. genom att möjliggöra utmätning innan ett skadestånd som gärningsmannen tillerkänts betalas ut till denne. Regeringen bör vidta åtgärder för att se till att gärningsmän inte kommer undan sitt skadeståndsansvar.

15. Automatisk utbetalning av skadestånd, punkt 22 (SD, KD, -)

av Adam Marttinen (SD), Andreas Carlson (KD) och Patrick Reslow (-).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2017/18:206 av Said Abdu (L),
2017/18:2467 av Markus Wiechel (SD),
2017/18:2624 av Monica Haider och ClasGöran Carlsson (båda S),
2017/18:3060 av Richard Jomshof m.fl. (SD, -) yrkande 13 och

2017/18:3849 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 11.

Ställningstagande

Många brottsoffer vittnar om svårigheten och den tid och kraft som krävs för att få ut ett tilldömt skadestånd. Vi anser att den nuvarande ordningen – att brottsoffer först måste försöka driva in det utdömda skadeståndet från gärningsmannen innan de kan vända sig till Brottsoffermyndigheten och ansöka om brottsskadeersättning – är mycket otillfredsställande. För att minska onödigt lidande måste det bli lättare för brottsoffer att få ut sitt skadestånd, då detta i dag ofta upplevs som en orimligt krånglig process.

Det bör vara ett statligt ansvar att betala ut skadeståndet till brottsoffret. Staten ska därefter kräva in beloppet från gärningsmannen. Vi vill att en utredning tillsätts med syftet att skadestånd bör betalas ut direkt från staten till brottsoffret när en dom vunnit laga kraft.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 23 (M)

Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M) och Pål Jonson (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella parti- och kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 23 (SD, -)

Adam Marttinen (SD) och Patrick Reslow (-) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella parti- och kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 23 (V)

Linda Snecker (V) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller jag de synpunkter som företrädare för mitt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i den aktuella kommittémotionen men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 23 (L)

Roger Haddad (L) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller jag de synpunkter som företrädare för mitt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i den aktuella partimotionen men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

5. Motioner som bereds förenklat, punkt 23 (KD)

Andreas Carlson (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller jag de synpunkter som företrädare för mitt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella

parti- och kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:206 av Said Abdu (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska säkra brottsoffers rätt till statlig ersättning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:419 av Christina Örnebjär (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett uppdrag för kunskap kring svenska medborgares mönster och utbredning inom handel med och sexuellt utnyttjande av barn, såväl nationellt som internationellt, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barnrättsbevakare och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:982 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ofödda barn från vecka 22 ska ges juridiskt skydd och att den som begår våld som drabbar barnet ska kunna ställas inför rätta för detta på samma sätt som om barnet redan vore fött, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:1032 av Désirée Pethrus (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för en nollvision gällande mäns våld mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hotade kvinnor ska erbjudas trygghetspaket, larm, pepparsprej och kurser i självförsvar och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1058 av Mathias Tegnér m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av kriminalisering av offentliggörande av skyddade personuppgifter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av åtgärder för att underlätta för personer med skyddade personuppgifter och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1070 av Åsa Westlund (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mer långsiktiga förutsättningar för brottsofferjourenas viktiga verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1105 av Hans Hoff (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av barnperspektivet vid utredningar av sexuella övergrepp mot barn och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1273 av Lars-Arne Staxäng och Ann-Britt Åsebol (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheter att skärpa straffen för brott som är riktade mot äldre och särskilt utsatta personer och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1531 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att tillåta försäljning av pepparsprej för personskydd i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1848 av Jan Björklund m.fl. (L):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn som upplevt våld i nära relationer bör ses och behandlas som brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2060 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att öka informationen till personer som befinner sig i riskzonen för att utsättas för hedersrelaterad brottslighet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka stödet till de delar av civilsamhället som arbetar mot hedersbrott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:2386 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla jobbsökande till samtliga yrken inom vilka man kontinuerligt arbetar med barn obligatoriskt ska registerkontrolleras för tidigare sexualbrottsbelastningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga arbetssökande som har dömts för sexualbrott mot barn eller för allvarliga sexualbrott mot vuxna alltid ska nekas anställning i yrken

inom vilka man kontinuerligt handskas med barn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:2388 av Stefan Nilsson och Annika Hirvonen Falk (båda MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett utökat antal barnahus och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra barnahusens målgrupp och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2467 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att brottsoffer ska slippa driva in sina skadestånd och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2624 av Monica Haider och ClasGöran Carlsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att se över hur utbetalning av ersättning till brottsoffer ska se ut och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3060 av Richard Jomshof m.fl. (SD, -):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjda skadestånd för kvinnovåldsbrott och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en statlig skadeståndsgaranti och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3182 av Jessica Polfjärd m.fl. (M):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta arbetet för att våld i nära relationer ska anmälas och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkta insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3189 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökat internationellt samarbete mot tvångsäktenskap, barnäktenskap och andra former av hedersrelaterat förtryck med särskild internationell koppling och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3512 av Ulrika Carlsson i Skövde och Solveig Zander (båda C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn som har bevittnat våld ska få en starkare rättslig ställning och erkännas som brottsoffer och målsägande och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rättsväsendet ska se särskilt allvarligt på brott mot äldre och andra som kan ha svårt att värja sig mot brott och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3605 av Linda Snecker m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur barns specifika behov kopplat till förundersökning, rättsprocess, stöd- och skyddsåtgärder m.m. bättre kan tillgodoses och föreslå förbättringsåtgärder på området, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda frågan om barn som upplevt våld i nära relationer ska ges målsägandestatus samt vilka övriga åtgärder som behöver vidtas för att förbättra barns behov av skydd och stöd i sådana situationer och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3653 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om trygghetshundar och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genom bl.a. ökad rätt till information för brottsoffer skapa ett starkare brottsofferperspektiv i hela rättsväsendet och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för stöd till de som utsatts för grova brott och efterlevande till personer som mördats då gärningsmannen friges eller får permissioner, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att brottsoffer som har tilldömts skadestånd ska få ut detta från gärningsmän som är ovilliga att betala, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genom ett införande av en lex Lotta förhindra att myndigheters upprepade

- misstag leder till att kvinnor dödas av män de är eller har varit i en nära relation med och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett stärkt brottsofferstöd för offer för våld i nära relationer och tillkännager detta för regeringen.
 39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en skyddslag som hindrar unga människor från att föras ut ur landet för tvångsgifte eller könsstympning och tillkännager detta för regeringen.
 44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vårdnadshavare som misslyckas med att skydda en flicka från könsstympning ska kunna dömas för det och tillkännager detta för regeringen.
 45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa anonymitet i rättsprocessen för offer för könsstympning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3736 av Tomas Tobé m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra lagen så att polisen kan omhänderta unga i en hederskontext för att skydda dem eller för att säkerställa att den fortsatta utredningen inte försvåras och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska finnas möjlighet för polisen att skjuta upp eller låta bli att underrätta vårdnadshavare om att ett förhör med ett barn ägt rum om det är till men för barnet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen ska kunna höra barn som är under 15 år som vittnen även utan vårdnadshavares godkännande i vissa fall och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa möjligheterna att verka proaktivt mot anhöriga till den som löper risk att giftas bort mot sin vilja, t.ex. genom föreläggande eller förbud av domstol, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att socialnämnden eller annan myndighet ska kunna ta initiativ till att återkalla och omhänderta pass eller förhindra att pass utfärdas då det finns risk att ett barn gifts bort mot sin vilja, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samordningen mellan svenska myndigheter bör förbättras i gränsöverskridande ärenden kopplade till hedersbrott som tvångsgifte och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD):

101. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barnahus ska finnas tillgängliga över hela landet och tillkännager detta för regeringen.
103. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att synliggöra barn i rättsprocessen samt barn som bevittnat våld i hemmet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3789 av Annika Qarlsso m.fl. (C):

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rättsväsendet och psykiatrin ska använda evidensbaserade och välbeprövade riskbedömningsinstrument för att bedöma risken för framtida våld i nära relationer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rutinerna vid risk- och hotanalyser som görs hos polisen vid anmälan om våld i nära relationer, följt av handlingsplaner och stöd, ska ses över och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kräva bättre samordning mellan ansvariga myndigheter som kommer i kontakt med våldsutsatta personer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att genomföra informationskampanjer om sexköpslagen i Sverige och internationellt och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3848 av Maria Stockhaus m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rutiner för stöd till personer som förts till ett annat land och gifts bort mot sin vilja, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3849 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över det offentliga stödet till brottsofferjourer och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medling ska erbjudas oberoende av gärningsmannens ålder och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en nationell samordnare för medling och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla polisens arbetssätt och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strukturerad och anpassad information till brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommuners skyldighet att finansiera brottsofferstöd och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av skadeståndsnivåerna och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om automatisk utbetalning av skadestånd och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stödcentrum för unga brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3880 av Maria Stockhaus (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffet för våldsbrott bör skärpas och att det behövs ytterligare utbildningsinsatser kring våld i nära relationer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs en utredning om utökade möjligheter att skydda utsatta kvinnor och barn med uppdrag att föreslå konkreta åtgärder för att stärka skyddet för kvinnor som utsätts för våld av en partner eller före detta partner, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
28. Motioner som bereds förenklat		
2017/18:982	Julia Kronlid m.fl. (SD)	7
2017/18:1032	Désirée Pethrus (KD)	1 och 3
2017/18:1070	Åsa Westlund (S)	
2017/18:1273	Lars-Arne Staxäng och Ann-Britt Åsebol (båda M)	
2017/18:1848	Jan Björklund m.fl. (L)	15
2017/18:2386	Richard Jomshof m.fl. (SD)	1 och 2
2017/18:2388	Stefan Nilsson och Annika Hirvonen Falk (båda MP)	1 och 3
2017/18:3060	Richard Jomshof m.fl. (SD, -)	12
2017/18:3182	Jessica Polfjärd m.fl. (M)	9
2017/18:3512	Ulrika Carlsson i Skövde och Solveig Zander (båda C)	2
2017/18:3569	Ulf Kristersson m.fl. (M)	54
2017/18:3605	Linda Snecker m.fl. (V)	2
2017/18:3653	Markus Wiechel (SD)	1
2017/18:3750	Emma Henriksson m.fl. (KD)	101 och 103
2017/18:3789	Annika Qarlsson m.fl. (C)	36, 37, 40 och 41
2017/18:3849	Andreas Carlsson m.fl. (KD)	2, 4–6, 9, 10 och 13
2017/18:3880	Maria Stockhaus (M)	1